

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lagar om ändring av lagen om arbetspensionsförsäkringsbolag och lagen om Pensionsskyddscentralen

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL

I denna proposition föreslås det att lagen om arbetspensionsförsäkringsbolag och lagen om Pensionsskyddscentralen.

Syftet med propositionen är att uppdatera och skärpa kompetenskraven och behörighetsvillkoren för arbetspensionsförsäkringsbolagens förvaltning och operativa ledning med beaktande av såväl utvecklingen av lagstiftningen om försäkringsbolag som arbetspensionsförsäkringsverksamhetens särdrag.

Det föreslås att det till lagen om arbetspensionsförsäkringsbolag fogas ett krav på att ledamöterna i förvaltningsrådet för ett arbetspensionsförsäkringsbolag ska vara väl ansedda och ett kollegialt krav på att det i förvaltningsrådet ska finnas sakkunskap om arbetspensionsförsäkringsverksamhet. I fråga om styrelseledamöterna föreslås ett kollegialt krav på att de ska ha sådan övrig yrkeskompetens och erfarenhet som skötseln av uppgiften kräver. Enligt förslaget ändras även de särskilda behörighetsvillkor för förvaltningsrådet och styrelsen som gäller bindningar.

Enligt propositionen ska arbetspensionsförsäkringsbolagets styrelse fastställa bolagets centrala funktioner och av de personer som svarar för de centrala funktionerna krävs både sakkunskap om arbetspensionsförsäkringsverksamhet och sådan yrkeskompetens och erfarenhet som uppgiften kräver. Ett arbetspensionsförsäkringsbolag ska ha tillräckliga förfaranden och skriftliga verksamhetsprinciper för att säkerställa att bolagets verkställande direktör och styrelseledamöterna samt de personer som svarar för de centrala funktionerna uppfyller behörighetsvillkoren. Bolagets styrelse ska årligen bedöma företagsstyrningssystemet, de skriftliga verksamhetsprinciperna och kontinuitetsplanen samt hålla dem uppdaterade.

Det föreslås även att lagen preciseras så att bestämmelserna om revisionskommittén i aktiebolagslagen ska tillämpas på arbetspensionsförsäkringsbolagets beredningsutskott för revisionsärenden och på utskottets uppgifter och medlemmar.

Dessutom föreslås även att det till lagen om Pensionsskyddscentralen fogas en bestämmelse om skadeståndsansvar för Pensionsskyddscentralens styrelsemedlemmar och att giltighetstiden för lagen om främjande av sjukpensionärers återgång i arbete förlängs till utgången av 2025.

De föreslagna lagarna avses träda i kraft i den 1 juli 2025. Bestämmelserna i 9 b § 2 mom. och 12 l § i lagen om ändring av lagen om arbetspensionsförsäkringsbolag föreslås träda i kraft den 1 januari 2026.

INNEHÅLL

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL	1
MOTIVERING	3
1 Bakgrund och beredning.....	3
1.1 Bakgrund.....	3
1.2 Beredning.....	4
2 Nuläge och bedömning av nuläget	4
2.1 Reglering av behörighetsvillkoren för arbetspensionsförsäkringsbolagens ledning	4
2.2 Reglering av behörighetsvillkoren för försäkringsbolagens ledning	5
2.3 Behov av ändrad reglering om arbetspensionsförsäkringsbolag	6
2.3.1 Förvaltningsråd	6
2.3.2 Styrelsen	6
2.3.3 Personer som ansvarar för centrala funktioner	8
2.3.4 Särskilda behörighetsvillkor för ledningen.....	9
2.4 Skadeståndsbestämmelser om Pensionsskyddscentralen	9
3 Målsättning	10
4 Förslagen och deras konsekvenser	11
4.1 De viktigaste förslagen	11
4.1.1 Ändringar i lagen om arbetspensionsförsäkringsbolag.....	11
4.1.2 Skadeståndsansvar för Pensionsskyddscentralens styrelsemedlemmar.....	11
4.2 De viktigaste konsekvenserna.....	12
4.2.1 Ekonomiska konsekvenser.....	12
4.2.2 Konsekvenser för myndigheternas och Pensionsskyddscentralens verksamhet.....	12
4.2.3 Konsekvenser för arbetspensionsförsäkringsbolagens verksamhet.....	12
4.2.4 Konsekvenser för förmånstagarna	13
5 Alternativa handlingsvägar.....	13
6 Remissvar	14
7 Specialmotivering.....	15
7.1 Lag om ändring av lagen om arbetspensionsförsäkringsbolag.....	15
7.2 Lagen om ändring av lagen om Pensionsskyddscentralen	23
8 Ikraftträdande	23
9 Verkställighet och uppföljning	23
10 Förhållande till grundlagen samt lagstiftningsordning	24
LAGFÖRSLAG.....	25
1. Lag om ändring av lagen om arbetspensionsförsäkringsbolag.....	25
2. Lag om ändring av lagen om Pensionsskyddscentralen	28
BILAGA	29
PARALLELLTEXTER.....	29
1. Lag om ändring av lagen om arbetspensionsförsäkringsbolag.....	29
2. Lag om ändring av lagen om Pensionsskyddscentralen	34

MOTIVERING

1 Bakgrund och beredning

1.1 Bakgrund

Arbetspensionsförsäkringsbolagens verksamhet regleras i lagen om arbetspensionsförsäkringsbolag (354/1997, AFBL), med stöd av vilken även vissa bestämmelser i försäkringsbolagslagen (521/2008) tillämpas på verksamheten. Till de delar inga specialbestämmelser har tagits in i lagen bygger lagen på hänvisningsteknik, enligt vilken alla de bestämmelser om livförsäkringsbolag i försäkringsbolagslagen som inte i 1 § 3 mom. i lagen om arbetspensionsförsäkringsbolag har uteslutits från tillämpningsområdet ska tillämpas på arbetspensionsförsäkringsbolag. Som bakgrundslag till försäkringsbolagslagen tillämpas aktiebolagslagen (624/2006). I lagen om arbetspensionsförsäkringsbolag hänvisas det delvis också direkt till bestämmelser i aktiebolagslagen. Genom denna lagstiftningsstruktur har man strävat efter att trygga tillämpningen av de allmänna bolagsrättsliga bestämmelserna och principerna på arbetspensionsförsäkringsbolag. Samtidigt har målet varit att genom den separata lagen om arbetspensionsförsäkringsbolag säkerställa arbetspensionsförsäkringsverksamhetens självständiga karaktär i förhållande till den övriga försäkringsverksamheten.

Liv- och skadeförsäkringsbolagens verksamhet regleras i försäkringsbolagslagen, som består delvis av nationell reglering och huvudsakligen av lagstiftning som utfärdats för genomförande av Europeiska unionens direktiv. Försäkringsbolagslagen innehåller bestämmelser om bolagsledningens behörighet, genom vilka de relevanta artiklarna i Europaparlamentets och rådets direktiv 2009/138/EG om upptagande och utövande av försäkrings- och återförsäkringsverksamhet (Solvens II) har genomförts. Arbetspensionsförsäkringsbolagens verksamhet regleras nationellt, och de bestämmelser som utfärdats med stöd av Solvens II-direktivet tillämpas inte på dessa bolag. Detta är en av orsakerna till att olika bestämmelser om ledningens behörighet tillämpas beroende på om det är fråga om arbetspensionsförsäkringsverksamhet eller annan försäkringsbolagsverksamhet. Det finns också vissa skillnader jämfört med bestämmelserna om pensionsstiftelser och pensionskassor.

Bestämmelserna skiljer sig från varandra bl.a. avseende vilka personer i ledningen som de fastställda kraven på kompetens och erfarenhet gäller. I liv- och skadeförsäkringsbolag ställs kompetenskrav förutom på styrelseledamöterna och bolagets verkställande direktör även på de personer som ansvarar för centrala funktioner. När det gäller liv- och skadeförsäkringsbolag finns det dessutom i kommissionens delegerade förordning 2015/35 bestämmelser om bedömning och säkerställande av ledningens kompetens.

Finansinspektionen lade 2019 fram ett lagstiftningsinitiativ för social- och hälsovårdsministeriet som gick ut på att i lagen om arbetspensionsförsäkringsbolag införa krav på styrelsens och ledningens kompetens och erfarenhet i arbetspensionsförsäkringsbolag. Finansinspektionen föreslog att kraven på yrkeskompetens och erfarenhet i fråga om arbetspensionsförsäkringsbolag ska ändras så att 1) styrelseledamöterna utöver god sakkunskap om arbetspensionsförsäkringsverksamhet också ska ha annan yrkeskompetens och erfarenhet som skötseln av uppgiften förutsätter 2) styrelsen ska fastställa bolagets centrala funktioner och att de personer som ansvarar för de centrala funktionerna ska ha den yrkeskompetens och erfarenhet som uppgiften förutsätter 3) styrelsen ska säkerställa att styrelseledamöterna tillsammans, varje enskild styrelseledamot, bolagets verkställande direktör och varje person som ansvarar för en central funktion har den yrkeskompetens och erfarenhet inom relevanta delområden av bolagets verksamhet som krävs för att bolaget ska kunna ledas och övervakas på ett professionellt sätt. Vidare bör arbetspensionsförsäkringsbolagen ha tillräckliga förfaranden

och av styrelsen godkända skriftliga verksamhetsprinciper för säkerställande av kompetensen och erfarenheten. Dessa verksamhetsprinciper ska uppdateras och utvärderas regelbundet. Enligt Finansinspektionens förslag bör Finansinspektionen i samma sammanhang också ges behörighet att meddela föreskrifter om innehållet i och uppfyllandet av de ovannämnda kraven på kompetens och erfarenhet, anordnandet av tillräckliga förfaranden, utarbetandet och uppdateringen av verksamhetsprinciper samt principernas innehåll.

1.2 Beredning

Propositionen har beretts vid social- och hälsovårdsministeriet. Följande aktörer har deltagit i beredningen: Finlands näringsliv EK, Finlands Fackförbunds Centralorganisation FFC rf, STTK rf, Akava och Kommun- och välfärdsområdesarbetsgivarna KT, Finanssiala ry samt Työeläkevakuuttajat TELA – Arbetspensionsförsäkrarna TELA ry. Vidare har diskussioner förts med Finansinspektionen under beredningen.

Den 8 maj–18 juni 2024 ordnades en remissbehandling av utkastet till regeringsproposition. De yttranden som inkom om regeringens propositionsutkast finns offentligt tillgängliga i webbtjänsten

utlåtande.fi:
<https://www.lausuntopalvelu.fi/FI/Proposal/Participation?proposalId=d362779c-33fb-4678-8e97-686fa38630d8&proposalLanguage=da4408c3-39e4-4f5a-84db-84481bafc744>.

2 Nuläge och bedömning av nuläget

2.1 Reglering av behörighetsvillkoren för arbetspensionsförsäkringsbolagens ledning

Lagen om arbetspensionsförsäkringsbolag innehåller bestämmelser om arbetspensionsförsäkringsbolagens ledning och om kraven på ledningens kompetens och erfarenhet. Ett arbetspensionsförsäkringsbolag ska ha ett förvaltningsråd, en styrelse och en verkställande direktör. I fråga om ledamöter av förvaltningsrådet ställs inga andra krav på kompetens och erfarenhet i lag än att en juridisk person eller en minderårig eller den, för vilken har förordnats en intressebevakare, vars handlingsbehörighet har begränsats eller som är försatt i konkurs, inte får vara ledamot av förvaltningsrådet. Minst hälften av ledamöterna i förvaltningsrådet ska vara bosatta inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet, om inte Finansinspektionen beviljar undantag. Undantag får beviljas om det inte äventyrar en effektiv tillsyn över bolaget eller skötseln av det enligt sunda och försiktiga affärsprinciper.

Samma ovannämnda behörighetsvillkor gäller styrelseledamöterna och bolagets verkställande direktör. Styrelseledamöterna ska dessutom vara väl ansedda och ha god sakkunskap om arbetspensionsförsäkringsverksamhet. I styrelsen ska det också finnas god sakkunskap om placeringsverksamhet. Verkställande direktören ska vara väl ansedd och ha god kännedom om arbetspensionsförsäkringsverksamhet, placeringsverksamhet och företagsledning. Vad som bestäms om styrelseledamöterna ska tillämpas på ersättarna. Om verkställande direktören har en ställföreträdare tillämpas vad som i lagen om arbetspensionsförsäkringsbolag föreskrivs om verkställande direktören också på dennes ställföreträdare.

Finansinspektionen har meddelat föreskrifter och anvisningar om arbetspensionsförsäkringsbolagens förvaltning (Föreskrifter och anvisningar/Företagsstyrning i arbetspensionsförsäkringsbolag 2/2017). Finansinspektionen har ingen lagstadgad behörighet att meddela föreskrifter om behörighets- och kompetenskrav som ställs på arbetspensionsförsäkringsbolagens ledning. Enligt Finansinspektionens tolkning uppfylls kravet om god sakkunskap om arbetspensionsförsäkringsverksamhet såvida styrelseledamoten har motsvarande erfarenhet från ett annat arbetspensionsförsäkringsbolags styrelse eller sådan

annan erfarenhet från en arbetspensionsanstalt som kan jämföras med styrelsemedlemskap, eller går en heltäckande introduktionsutbildning. Enligt Finansinspektionens tolkning uppfylls kravet om god sakkunskap om placeringsverksamhet om minst en tredjedel av styrelseledamöterna har god sakkunskap om placeringsverksamhet. Finansinspektionen rekommenderar att bolaget försäkrar sig om att de ledamöter som utses till styrelsens utskott har tillfredsställande yrkeskunskap och kompetens inom utskottets verksamhetsområde.

De krav om verkställande direktörens behörighet som anges i lagen uppfylls enligt Finansinspektionens tolkning genom tillräckligt lång arbetserfarenhet av motsvarande uppgifter eller tillräckligt lång annan arbetserfarenhet och deltagande i ett heltäckande utbildnings- och introduktionsprogram. Enligt Finansinspektionens tolkning kan motsvarande arbetserfarenhet förvärfvas genom ansvarsfulla uppgifter inom arbetspensionsförsäkringsbranschen och annan arbetserfarenhet genom ansvarsfulla uppgifter inom finans- eller försäkringsbranschen. Finansinspektionen rekommenderar att utbildnings- och introduktionsprogrammet inkluderar särskilt avsnitt om arbetspensionsförsäkrings- och placeringsverksamhet och om företagsledning.

Begreppet kompetens syftar enligt Finansinspektionens tolkning även på kollegiala kompetenskrav för förvaltningsorganen som helhet. Finansinspektionen rekommenderar att samtliga kompetenskrav för ledningen i förväg delges de instanser som ställer upp kandidater och det förvaltningsorgan som fattar utnämningsbesluten. Vidare rekommenderar Finansinspektionen att arbetspensionsförsäkringsbolaget försäkrar sig om att det har ändamålsenliga verksamhetsmodeller och skriftliga verksamhetsprinciper för kontroll och övervakning av att samtliga kompetenskrav är uppfyllda.

2.2 Reglering av behörighetsvillkoren för försäkringsbolagens ledning

Försäkringsbolagslagen innehåller bestämmelser om de krav på kompetens och erfarenhet som ställs på ledningen för liv-, skade- och återförsäkringsbolag. Styrelseledamöterna, bolagets verkställande direktör och de som svarar för de centrala funktionerna ska ha gott anseende samt den yrkeskompetens och erfarenhet som uppgiften kräver. Regleringen motsvarar artikel 42 i Solvens II-direktivet, där det föreskrivs om lämplighetskrav för personer som leder företagets verksamhet eller utför andra centrala funktioner. Dessutom ska det enligt försäkringsbolagslagen i styrelsen finnas ledamöter med en sådan allmän kännedom om försäkringsverksamhet som behövs med beaktande av arten och omfattningen av försäkringsbolagets verksamhet.

Närmare bestämmelser om styrelseledamöternas behörighet finns också i kommissionens delegerade förordning (EU) 2015/35 om komplettering av Europaparlamentets och rådets direktiv 2009/138/EG om upptagande och utövande av försäkringsverksamhet. Enligt artikel 258 i den delegerade förordningen ska försäkrings- och återförsäkringsföretag säkerställa dels att medlemmarna i förvaltningsorganet, ledningsorganet och tillsynsorganet tillsammans har nödvändiga kvalifikationer, kompetenser och yrkeserfarenheter på de relevanta verksamhetsområdena så att de effektivt och professionellt kan leda och övervaka försäkringsföretaget, dels att varje enskild medlem av förvaltningsorganet, ledningsorganet och tillsynsorganet har de kvalifikationer, kompetenser och yrkeserfarenheter som krävs för att kunna fullgöra tilldelade uppgifter.

Artikel 268 i den delegerade förordningen innehåller särskilda bestämmelser om att försäkrings- och återförsäkringsföretag ska införliva funktioner och tillhörande rapporteringsvägar i organisationsstrukturen på ett sätt som garanterar frihet från påverkan som kan äventyra funktionens förmåga att utföra sina uppgifter på ett objektivt, korrekt och oberoende sätt. Varje

funktion ska ytterst vara ansvarig inför och rapportera till förvaltnings-, lednings- eller tillsynsorganet och ska vid behov samarbeta med de övriga funktionerna vid fullgörandet av deras uppgifter. De personer som utför en funktion ska på eget initiativ kunna kommunicera med alla anställda och ha nödvändiga befogenheter, resurser och sakkunskaper samt obegränsad tillgång till all relevant information som de behöver för att fullgöra sina skyldigheter. De personer som utför en funktion ska snabbt rapportera alla större problem inom sitt ansvarsområde till förvaltnings-, lednings- eller tillsynsorganet.

I artikel 273 i den delegerade förordningen föreskrivs det om de förfaranden som försäkrings- och återförsäkringsföretag ska följa för att säkerställa att företagsledningen vid varje tidpunkt uppfyller lämplighetskraven. Försäkrings- och återförsäkringsföretag ska inrätta, genomföra och upprätthålla dokumenterade styrdokument och ändamålsenliga rutiner som säkerställer att alla personer som leder företagets verksamhet eller utför andra centrala funktioner vid varje tidpunkt uppfyller lämplighetskraven i den mening som avses i artikel 42 i direktiv 2009/138/EG. Bedömningen av huruvida en person har nödvändiga kvalifikationer ska innefatta en granskning av personens professionella meriter, formella kvalifikationer, kunskaper och relevanta erfarenheter inom försäkringssektorn, andra finanssektorer eller andra branscher och ska beakta de arbetsuppgifter som personen tilldelats och i dennes fall de relevanta kunskaper som behövs när det gäller försäkringar, finansområdet, redovisning, aktuariell förmåga och ledarskapsförmåga. När bedömningen av nödvändiga kvalifikationer avser medlemmar av förvaltnings-, lednings- eller tillsynsorganet ska de respektive arbetsuppgifter som tilldelats enskilda medlemmar beaktas så att kvalifikationer, kunskaper och relevanta erfarenheter är tillräckligt diversifierade, med syftet att företaget ska ledas och övervakas på ett professionellt sätt. Bedömningen av huruvida en person är lämplig ska innefatta en granskning av personens ärlighet och ekonomiska ställning baserad på dokumentation avseende dennes anseende, uppträdande och yrkesutövande, inbegripet straffrättsliga, finansiella och tillsynsrelaterade aspekter som är relevanta för bedömningen.

Europeiska försäkrings- och tjänstepensionsmyndigheten EIOPA har dessutom utfärdat riktlinjer för företagsstyrningssystem i fråga om skade- och livförsäkringsbolag. I punkt 1.43 i riktlinjerna anges inom vilka delområden skade- och livförsäkringsbolagens förvaltningsorgan gemensamt åtminstone bör ha lämpliga kvalifikationer, erfarenheter och kunskaper.

2.3 Behov av ändrad reglering om arbetspensionsförsäkringsbolag

2.3.1 Förvaltningsråd

I liv- och skadeförsäkringsbolag är förvaltningsrådet ett frivilligt organ. I arbetspensionsförsäkringsbolag har förvaltningsrådet däremot ansetts ha en så viktig funktion att det är ett obligatoriskt organ. Detta kan delvis bero på t.ex. det att ägarna i arbetspensionsförsäkringsbolag inte har samma intresse att övervaka bolagets verksamhet som ägarna i aktiebolag i allmänhet. Förvaltningsrådet ska ha tillräcklig sakkunskap för att effektivt kunna sköta sina uppgifter. Förvaltningsrådet ska alltså ha den sakkunskap som krävs med tanke på dess uppgifter. I praktiken handlar det om sakkunskap inom arbetspensionsförsäkring, men också inom andra områden. För att t.ex. kunna fullgöra sin övervakningsuppgift behöver förvaltningsrådet ha nödvändig kompetens om och förståelse för hur arbetspensionsbolagets förvaltnings- och styrsystem fungerar. Det krävs inte heller att förvaltningsrådets ledamöter ska vara väl ansedda, men i praktiken har detta krav ändå beaktats. Av denna anledning är det motiverat att föreskriva om kompetenskrav som gäller förvaltningsrådet.

2.3.2 Styrelsen

Styrelseledamöterna i arbetspensionsförsäkringsbolag ska ha god sakkunskap om arbetspensionsförsäkringsverksamhet. Detta är ett nödvändigt krav för att bolagets verksamhet ska kunna ledas på ett sakkunnigt sätt. Arbetspensionsförsäkringsverksamheten utgör en del av socialförsäkringsverksamheten och verkställigheten av den lagstadgade socialförsäkringen. Ett arbetspensionsförsäkringsbolag ska bedriva lagstadgad pensionsförsäkringsrörelse som hänför sig till den sociala tryggheten genom att sköta verkställigheten av det lagstadgade pensionsskyddet samt sköta de medel som inflyter till bolaget för detta ändamål på ett sätt som tryggar de förmåner som försäkringarna omfattar. Det är motiverat att kravet på god sakkunskap om arbetspensionsförsäkringsverksamhet gäller alla styrelseledamöter, eftersom det handlar om att vara förtrogen med det grundläggande syftet med bolagets verksamhet och denna sakkunskap påverkar all verksamhet i arbetspensionsförsäkringsbolaget.

Styrelseledamöterna utnämns av arbetspensionsförsäkringsbolagets förvaltningsråd, och i samband med utnämningarna ska förvaltningsrådet kunna avgöra om personerna i fråga har tillräcklig sakkunskap om arbetspensionsförsäkringsverksamhet. Ändringar i styrelsens sammansättning i arbetspensionsförsäkringsbolaget ska anmälas till Finansinspektionen, som övervakar att lagen om arbetspensionsförsäkringsbolag följs. I denna anmälan ska det ges en redogörelse för att styrelsens ledamöter uppfyller de krav som fastställs i lagen.

Lagen om arbetspensionsförsäkringsbolag innehåller inga bestämmelser om hur sakkunskapen om arbetspensionsförsäkringsverksamhet ska definieras eller hur den kan påvisas. Detta kan göra det utmanande för förvaltningsrådet att bedöma kandidaternas behörighet, och förvaltningsrådet måste kunna förvissa sig om behörigheten innan utnämningsbesluten fattas. Finansinspektionens anvisningar om kraven på styrelseledamöters kompetens och erfarenhet preciserar det lagstadgade kravet och gör det lättare för förvaltningsrådet att på förhand bedöma deras behörighet.

Enligt Finansinspektionens tolkning uppfylls kravet om god sakkunskap om arbetspensionsförsäkringsverksamhet såvida styrelseledamöten ska ha motsvarande erfarenhet från ett annat arbetspensionsförsäkringsbolags styrelse eller sådan annan erfarenhet från en arbetspensionsanstalt som kan jämföras med styrelsemedlemskap, eller såvida styrelseledamöten ska gå en heltäckande introduktionsutbildning. Det i anvisningarna angivna kravet på styrelsemedlemskap eller annan erfarenhet från arbetspensionssektorn som kan jämföras med styrelsemedlemskap leder till att antalet ledamotskandidater minskar. Samtidigt ökar antalet potentiella personer som kan uppfylla behörighetskraven i och med att det är möjligt att uppfylla det ovannämnda kravet genom att gå en heltäckande introduktionsutbildning.

I lagen om arbetspensionsförsäkringsbolag krävs det inte att styrelseledamöterna ska ha affärsledningskompetens, trots att det i den lagen konstateras att ett arbetspensionsförsäkringsbolags styrelse och verkställande direktör ska leda bolaget med yrkesskicklighet, enligt sunda och försiktiga affärsprinciper samt enligt principerna för en tillförlitlig förvaltning. I motsats till liv- och skadeförsäkringsbolag finns det inga lagstadgade krav om att styrelseledamöterna i ett arbetspensionsbolag ska ha den yrkeskompetens och erfarenhet som uppgiften kräver. Arbetspensionsförsäkringsbolagets styrelse ansvarar för bolagets verksamhet, eftersom styrelsen är bolagets högsta förvaltnings-, lednings- och kontrollorgan. Arbetspensionsförsäkringsbolagets verksamhet hänför sig till verkställigheten av den lagstadgade socialförsäkringen, men verksamheten bedrivs i form av ett privat försäkringsbolag. Arbetspensionsförsäkringsbolagen bedriver omfattande placeringsverksamhet, och de konkurrerar också sinsemellan. Lagen om arbetspensionsförsäkringsbolag innehåller bestämmelser om att bolaget ska ha en tillförlitlig

förvaltning. Enligt lagen om arbetspensionsförsäkringsbolag ska bolaget ha en av styrelsen godkänd kontinuitetsplan. Dessutom ska arbetspensionsförsäkringsbolaget ha av styrelsen godkända skriftliga verksamhetsprinciper för intern kontroll, riskhanteringssystem, intern revision, ersättning och utläggning på entreprenad. De uppgifter som styrelsen i ett arbetspensionsförsäkringsbolag har och styrelseledamöternas ansvar står delvis i disproportion till de krav på kompetens och erfarenhet som anges i lag, och detta behöver avhjälpas.

Enligt lagen om arbetspensionsförsäkringsbolag ska det i styrelsen finnas god sakkunskap om placeringsverksamhet. Det är fråga om ett krav som gäller hela styrelsen som ett kollegium. Det kan således finnas ledamöter i styrelsen som inte har någon som helst sakkunskap om placeringsverksamhet. Styrelseledamöterna kan också ha sinsemellan kompletterande kompetens inom olika delområden av placeringsverksamhet. Arbetspensionsförsäkringsbolagen bedriver placeringsverksamhet i omfattande skala, och det är av väsentlig betydelse för tryggheten av de försäkrade förmånerna att den bedrivs med framgång. Ett arbetspensionsförsäkringsbolag strävar efter att få en hög avkastning på placeringarna med den risk som lagen tillåter. En del av placeringsavkastningen kan återbetalas i form av kundåterbärningar till de arbetsgivare som är försäkringstagare i bolaget. Avkastningen gör det också möjligt att hålla arbetspensionsavgifterna på en lägre nivå i arbetspensionssystemet.

Bestämmelsen om den kollegiala sakkunskap om placeringsverksamhet som styrelsen förutsätts ha i lagen om arbetspensionsförsäkringsbolag är en flexibel bestämmelse som möjliggör flera olika styrelsesammansättningar. Bestämmelsen har ansetts vara tillräcklig för att säkerställa styrelsens sakkunskap inom placeringsverksamhet. Samtidigt är ordalydelsen i den flexibla bestämmelsen flertydig, och förvaltningsrådet vet i samband med utnämningen av styrelseledamöterna inte med säkerhet om det lagstadgade kravet om god sakkunskap om placeringsverksamhet kommer att uppfyllas i styrelsen. Finansinspektionen har utfärdat anvisningar om när en styrelse anses ha tillräcklig sakkunskap om placeringsverksamhet. Enligt anvisningarna uppfylls kravet om god sakkunskap om placeringsverksamhet om minst en tredjedel av styrelseledamöterna har god sakkunskap om placeringsverksamhet. Det förblir oklart på vilket sätt styrelsens sakkunskap om placeringsverksamhet ska bedömas. Av denna anledning ska kravets kollektiva karaktär och innehåll preciseras när det gäller placeringsverksamhet.

I motsats till bestämmelserna om liv- och skadeförsäkringsbolag ställs det inga andra kompetenskrav på ett arbetspensionsbolags styrelse som kollegium än att styrelsen ska ha god sakkunskap om placeringsverksamhet. Enligt försäkringsbolagslagen ska det i styrelsen finnas ledamöter med en sådan allmän kännedom om försäkringsverksamhet som är behövlig med beaktande av arten och omfattningen av försäkringsbolagets verksamhet, och enligt kommissionens delegerade förordning ska styrelseledamöterna gemensamt ha sådan kompetens inom affärsverksamhetens delområden som behövs för bolagets professionella ledning. I lagstiftningen om arbetspensionsförsäkringsbolag krävs det inte att styrelsen som kollegium ska ha allmän kännedom om försäkringsverksamhet, trots att det är fråga om verksamhet som bedrivs i form av ett privat bolag. Trots att arbetspensionsförsäkringsbolagens verksamhet hänför sig till verkställigheten av socialförsäkringen omfattas verksamheten i bolagsform i regel av samma krav på affärsledning som annan försäkringsverksamhet, t.ex. kravet om att bolaget ska ha en tillförlitlig förvaltning. Till denna del skiljer sig lagstiftningen om arbetspensionsförsäkringsbolag från lagstiftningen om liv- och skadeförsäkringsbolag, och därför är det motiverat att införa ett krav om att styrelsen som kollegium också ska ha den yrkeskompetens som uppgiften kräver.

2.3.3 Personer som ansvarar för centrala funktioner

I lagen om arbetspensionsförsäkringsbolag fastställs det inte vilka funktioner inom bolagets förvaltning som är centrala funktioner. Lagen föreskriver inte heller att styrelsen ska ange bolagets centrala funktioner. Eftersom de centrala funktionerna inte har angetts ställs det i lagen om arbetspensionsförsäkringsbolag inte heller några kompetens- och erfarenhetskrav på de personer som ansvarar för de centrala funktionerna.

För att risker ska kunna hanteras på ett ändamålsenligt sätt behövs det förutom krav på solvenskapital även ett fungerande företagsstyrningssystem. Företagsstyrningssystemet innefattar de funktioner där det i praktiken ingår beredskap att utföra vissa förvaltningsuppgifter. Ett arbetspensionsförsäkringsbolags företagsstyrningssystem ska enligt lagen ha ett med beaktande av arten och omfattningen av bolagets verksamhet tillräckligt system för riskhantering, intern kontroll och intern revision. Det är motiverat att i lag föreskriva om krav på kompetens och erfarenhet för personer med ansvarsfulla uppgifter som är centrala med tanke på arbetspensionsförsäkringsbolagets företagsstyrningssystem och riskhantering, eftersom dessa personer utöver styrelseledamöterna har en väsentlig inverkan på bolagets framgång och tryggheten av de försäkrade förmånerna. Arbetspensionsförsäkringsbolagets styrelse ska ange bolagets centrala funktioner, och de som ansvarar för de centrala funktionerna ska omfattas av vissa krav på kompetens och erfarenhet.

2.3.4 Särskilda behörighetsvillkor för ledningen

Lagens 12 § innehåller krav på särskilda behörighetsvillkor för medlemmarna i styrelsen och förvaltningsrådet samt verkställande direktören i ett arbetspensionsförsäkringsbolag. Syftet med 3 mom. i denna paragraf har varit att trygga att verksamhetens syfte enligt lagens 2 § uppfylls och att minska risken för rollsammanblandningar inom finanssektorn. Ursprungligen var bestämmelsen formulerad så att majoriteten av det totala antalet medlemmar i förvaltningsrådet och styrelsen skulle bestå av oberoende beslutsfattare, så att de inte är medlemmar av förvaltningsrådet eller styrelsen i samma kreditinstitut eller finansiella institut (RP 255/1996 rd). Majoriteten av medlemmarna fick inte heller vara anställda hos denna typ av bolag. Avsikten var att trygga att ledningen för någon utomstående sammanslutning inte med sin majoritet bemannar förvaltningen för ett arbetspensionsförsäkringsbolag.

Bestämmelsen skärptes avsevärt genom de ändringar som trädde i kraft 2007 (RP 76/2006 rd). Syftet var att understryka att arbetspensionsförsäkringsbolagets verksamhet är oavhängig av annan försäkrings- och affärsverksamhet och att betona principen om att ett arbetspensionsförsäkringsbolag inte får ha andra mål med sin verksamhet än att sköta det lagstadgade arbetspensionssystemet. För att säkerställa detta har det ansetts att personer som utför förtroendeuppgifter och verkställande direktörer måste vara tillräckligt självständiga i förhållande till andra sammanslutningars verksamhet inom finanssektorn, och bindningarna uttryckligen till företag inom finanssektorn har begränsats.

Syftet med bestämmelsen har varit att betona att arbetspensionsförsäkringsbolag ska koncentrera sig enbart på arbetspensionsförsäkringsverksamhet. Av dessa orsaker anses bestämmelserna om bindningar alltför vara nödvändiga, eftersom det är viktigt att säkerställa att arbetspensionsförsäkringsbolagets verksamhet bedrivs åtskilt från och självständigt i förhållande till andra finansiella aktörer. Bestämmelserna behöver dock göras mer skäliga, eftersom det i praktiken har visat sig vara utmanande att hitta personer som uppfyller kompetenskraven för styrelseledamöter och som helt saknar bindningar. I praktiken har de personer som uppfyller kompetenskraven ofta en anställning eller ett förtroendeuppdrag inom finanssektorn. Det finns därför skäl att ändra det tillåtna antalet s.k. styrelseledamöter med

bindningar, och grunden för bindningar, och på så sätt underlätta processen med att utnämna personer som uppfyller kompetenskraven till styrelseledamöter. Uppkomsten av bindningar begränsas i fråga om ledamöter i styrelsen och förvaltningsrådet i regel till att gälla personer som är anställda vid en annan sammanslutning inom finanssektorn.

2.4 Skadeståndsbestämmelser om Pensionsskyddscentralen

Pensionsskyddscentralen är ett samordnande organ för verkställigheten och utvecklandet av arbetspensionsskyddet som utför offentliga förvaltningsuppgifter. En del av dessa uppgifter är förknippade med utövning av offentlig makt. Bestämmelser om Pensionsskyddscentralens styrelse, dess uppgifter och beslutsfattande finns i 10 § i lagen om Pensionsskyddscentralen (397/2006). Enligt denna paragraf leder och utvecklar styrelsen Pensionsskyddscentralens verksamhet. Styrelsen ska dessutom årligen göra upp en verksamhets- och ekonomiplan samt upprätta bokslut som även inbegriper en verksamhetsberättelse, utarbeta en arbetsordning för Pensionsskyddscentralen, anställa och avskeda Pensionsskyddscentralens verkställande direktör och övriga direktörer samt avtala om deras avlönning och övriga tjänstgöringsvillkor, besluta om övriga ärenden som är av principiell natur eller annars viktiga, om de inte ankommer på representantskapet, och kära och svara på Pensionsskyddscentralens vägnar. Styrelsen kan delegera behörighet till verkställande direktören, direktörerna samt anställda.

I statsrådets förordning om Pensionsskyddscentralen föreskrivs det bl.a. om styrelsens uppgifter när det gäller att sammankalla representantskapet och om rätten att teckna Pensionsskyddscentralens namn.

Lagen om Pensionsskyddscentralen innehåller inga bestämmelser om styrelsemedlemmarnas skadeståndsansvar. Det är således skadeståndslagen som ska tillämpas på skade-ståndsansvar.

Enligt 3 kap. 2 § i skadeståndslagen (412/1974) är offentligt samfund skyldigt att ersätta skada, som förorsakats genom fel eller försummelse vid myndighetsutövning. I samma paragraf konstateras det att samma skadeståndsskyldighet åligger ett annat samfund som på grund av lag, förordning eller bemyndigande i lag handhar en offentlig uppgift. Detta ansvar föreligger för samfundet dock endast om de krav blivit åsidosatta som med hänsyn till verksamhetens art och ändamål skäligen kan ställas på fullgörandet av åtgärden eller uppgiften.

Bestämmelser om tjänstemäns skadeståndsansvar finns i 4 kap. 2 § 1 mom. i skadeståndslagen. Enligt 4 kap. 2 § 4 mom. ska samma grunder som i fråga om tjänstemäns skadeståndsansvar tillämpas om någon annan, utan att stå i ett sådant anställningsförhållande till ett samfund som anges i 3 kap. 2 §, vållar skada då han utövar offentlig makt.

Skadeståndsansvaret enligt skadeståndslagen verkar i fråga om personer som i enlighet med vad som beskrivits ovan står i ett annat anställningsförhållande till ett samfund som handhar en offentlig uppgift än vad som avses i 4 kap. begränsa sig till skador som vållats vid utövning av offentlig makt. Dessutom gäller skadeståndsansvaret enligt skade-ståndslagen i regel gottgörelse för person- och sakskador samt under vissa förutsättningar för lidande. Skadeståndet omfattar gottgörelse även för sådan ekonomisk skada som inte står i samband med en person- eller sakskada, om skadan orsakats genom en straffbar handling eller vid myndighetsutövning eller om det i andra fall finns synnerligen vägande skäl. De frågor som behandlas av Pensionsskyddscentralens styrelse handlar i allmänhet inte om ärenden där man utövar offentlig makt. Av denna anledning är det motiverat att föreskriva om styrelseledamöternas skadeståndsansvar så att skadeståndsansvaret även omfattar situationer där offentlig makt inte har utövats.

3 Målsättning

Syftet med propositionen är att precisera och komplettera de krav på kompetens och erfarenhet som gäller förvaltningen och den operativa ledningen i arbetspensionsförsäkringsbolagen, som ansvarar för verkställigheten av det lagstadgade arbetspensionsskyddet. Syftet är att förenhetliga behörighetsvillkoren jämfört med andra försäkringsbolag och med pensionsstiftelser och pensionskassor.

Med tanke på arbetspensionsförsäkringsbolagens centrala ekonomiska maktutövning är det viktigt att genom tydliga bestämmelser och transparenta förfaranden sträva efter att deras verksamhet är begriplig. Arbetspensionsförsäkringsbolagen ansvarar för en stor del av medborgarnas pensionsskydd och för förvaltningen av betydande pensionsfonder som reserverats för att finansiera pensionerna. Av denna anledning är det viktigt att följa höga etiska standarder och säkerställa att verksamheten är öppen, transparent och ansvarsfull. Lättfattliga och tydliga bestämmelser om bindningar bidrar till att säkerställa att dessa mål uppfylls.

Syftet med ändringen av skadeståndsbestämmelserna i fråga om Pensionsskyddscentralen är att förtydliga skadeståndsansvaret för Pensionsskyddscentralens styrelsemedlemmar och öka transparensen samt att utvidga skadeståndsansvaret så att det även omfattar situationer där offentlig makt inte utövas.

4 Förslagen och deras konsekvenser

4.1 De viktigaste förslagen

4.1.1 Ändringar i lagen om arbetspensionsförsäkringsbolag

Det föreslås att nya kompetenskrav för förvaltningsrådet ska tas in i lagen om arbetspensionsförsäkringsbolag. Av ledamöterna i förvaltningsrådet krävs att de ska vara väl ansedda och av förvaltningsrådet krävs att det ska finnas sakkunskap om arbetspensionsförsäkringsverksamhet.

I fråga om styrelseledamöterna föreslås ett kollegialt krav på att de utöver god sakkunskap om placeringsverksamhet även ska ha sådan yrkeskompetens och erfarenhet som skötseln av uppgiften kräver. Enligt förslaget ändras även bestämmelserna om bindningar i fråga om både förvaltningsrådet och styrelsen. Paragrafen om särskilda behörighetsvillkor för ledningen ändras så att ordföranden för förvaltningsrådet och styrelseordföranden samt hälften av de övriga ledamöterna i dessa organ ska vara personer som inte är anställda hos eller verkställande direktör för ett bolag, en sammanslutning eller ett institut som anges i paragrafen. Förvaltningsrådets och styrelsens ordförande får inte heller vara ledamöter av förvaltningsorgan i sådana andra sammanslutningar inom finanssektorn.

Det föreslås att arbetspensionsförsäkringsbolagets styrelse ska ange arbetspensionsförsäkringsbolagets centrala funktioner. Kraven på kompetens och erfarenhet för av styrelsen angivna personer med ansvarsfulla uppgifter som är centrala med tanke på arbetspensionsförsäkringsbolagets företagsstyrningssystem och riskhantering ska fastställas i lag, eftersom dessa personer utöver styrelseledamöterna har en väsentlig inverkan på bolagets framgång och tryggheten av de försäkrade förmånerna.

Vidare ska ett antal minde ändringar göras i lagen. Paragrafen om allmänna krav på förvaltningen ska preciseras bl.a. så att ett bolag ska ha tillräckliga förfaranden och av styrelsen godkända skriftliga verksamhetsprinciper för att säkerställa att bolagets verkställande direktör

och styrelseledamöter samt de personer som svarar för centrala funktioner uppfyller behörighetsvillkoren. Det föreslås även att lagen preciseras så att bestämmelserna om revisionskommittén i aktiebolagslagen ska tillämpas på arbetspensionsförsäkringsbolagets beredningsutskott för revisionsärenden och på utskottets uppgifter och medlemmar.

4.1.2 Skadeståndsansvar för Pensionsskyddscentralens styrelsemedlemmar

Det föreslås att en ny bestämmelse ska fogas till lagen om Pensionsskyddscentralen enligt vilken styrelsemedlemmarna är skyldiga att ersätta skada som de i sitt uppdrag i strid med denna lag eller en förordning av statsrådet som utfärdats med stöd av denna lag eller annars uppsåtligt eller av oaktsamhet har orsakat Pensionsskyddscentralen.

4.2 De viktigaste konsekvenserna

4.2.1 Ekonomiska konsekvenser

Ändringen av kraven på ledningens kompetens och erfarenhet i arbetspensionsförsäkringsbolag påverkar dessa bolags verksamhet. Förändringar i den ekonomiska verksamhetsmiljön och bedömningen av deras konsekvenser utgör en central del av styrelsens och den övriga högsta ledningens arbetsbeskrivning. De preciserade kraven på ledningens kompetens och erfarenhet i arbetspensionsförsäkringsbolag antas effektivisera bolagets företagsstyrningssystem så att ledningen bättre kan förutse och förbereda sig på risker som hänför sig till verksamheten. Även korrigeringar kan vidtas effektivt och i rätt tid. Kostnaderna kan anses bli skäliga i förhållande till de fördelar som uppnås.

Förslaget att förlänga giltighetstiden av lagen om främjande av sjukpensionärers återgång i arbete påverkar inte statens utgifter jämfört med året innan.

4.2.2 Konsekvenser för myndigheternas och Pensionsskyddscentralens verksamhet

Propositionen leder till att Finansinspektionens arbetsuppgifter ökar något, men den antas ändå huvudsakligen få positiva konsekvenser för Finansinspektionens verksamhet. Till Finansinspektionens uppgifter hör bland annat att övervaka att arbetspensionsförsäkringsbolagen har tillräckliga och tillförlitliga förvaltnings- och styrsystem. De föreslagna bestämmelserna om kompetens och behörighet när det gäller förvaltningsrådet, styrelsen och de personer som ansvarar för centrala funktioner kan antas stödja genomförandet av denna övervakningsuppgift utan att medföra någon väsentlig ökning av övervakningsarbetet.

Ändringen av lagen om Pensionsskyddscentralen i fråga om styrelsens skadeståndsansvar förtydligar rättsläget och utvidgar skadeståndsansvaret till att gälla även de skador som en styrelsemedlem eller verkställande direktören i sitt uppdrag utan att ha utövat offentlig makt orsakar Pensionsskyddscentralen. Bestämmelsen förtydligar styrelsemedlemmens ansvar och ökar transparensen, vilket innebär att den får positiva konsekvenser för Pensionsskyddscentralen.

4.2.3 Konsekvenser för arbetspensionsförsäkringsbolagens verksamhet

Propositionen medför en ökad reglering av arbetspensionsförsäkringsbolagens förvaltning och operativa ledning, vilket kan anses vara motiverat med tanke på dels den samhällsliga betydelse som arbetspensionsförsäkringsbolagens verksamhet har, dels lagstiftningen om andra pensionsanstalter och försäkringsbolag.

De ändringar som föreslås i lagen om arbetspensionsförsäkringsbolag när det gäller kraven på kompetens och erfarenhet för förvaltningsrådet, styrelsen och de personer som ansvarar för centrala funktioner bedöms inte ha någon större inverkan på arbetspensionssystemet eller medföra några större ändringar i arbetspensionsförsäkringsbolagens verksamhet. Arbetspensionsförsäkringsbolagen beaktar redan nu i utnämningsförfarandet på ändamålsenligt sätt den sakkunskap som krävs för uppgiften. Kraven på att ledamöterna i förvaltningsrådet ska vara väl ansedda kan anses vara naturliga med tanke på att det är fråga om ett obligatoriskt förvaltningsorgan i arbetspensionsförsäkringsbolagen. Dessutom kan det med tanke på förvaltningsrådets uppgifter också anses vara motiverat att det ska finnas sakkunskap om arbetspensionsförsäkringsverksamhet i förvaltningsrådet.

Det föreslagna kollegiala kravet på att styrelsen även ska ha sådan yrkeskompetens och erfarenhet som skötseln av uppgiften kräver kan antas medföra mer administrativt arbete. Detsamma gäller de krav på kompetens och erfarenhet som ställs på de personer som ansvarar för centrala funktioner. I deras fall ökar den administrativa bördan särskilt på grund av de anmälningar som ska göras till Finansinspektionen.

Lagen om arbetspensionsförsäkringsbolag innehåller bestämmelser som syftar till att trygga självständigheten i arbetspensionsförsäkringsbolagens verksamhet i förhållande till övrig försäkrings- och affärsverksamhet (bl.a. RP 96/2014 rd). I detta syfte innehåller lagens 12 § begränsningar av rätten för förvaltningsorganens ledamöter att vara ledamöter i andra försäkringsbolags, kreditinstituts, finansiella instituts eller deras holdingföretags förvaltning. Inga kvoter eller begränsningar i förhållande till annan affärsverksamhet än finanssektorn har dock fastställts.

Syftet med den föreslagna ändringen är att förenkla bestämmelserna om bindningar. Efter ändringen kan ett arbetspensionsförsäkringsbolags förvaltningsråd eller styrelse som helhet, med undantag av ordförandena, bestå av t.ex. personer som är styrelseledamöter i försäkringsbolag eller kreditinstitut. Genom ändringen blir det lättare att hitta personer med lämplig kompetens och lämpligt kunnande för ledamotsuppdrag i arbetspensionsförsäkringsbolagens förvaltning, vilket innebär att kompetensen och kunnandet inom arbetspensionsförsäkringsbolagens förvaltning kan öka. Av ledamöterna från samma försäkringsbolag, kreditinstitut eller finansiellt institut, från samma koncern som dessa hör till eller från samma i lagen om tillsyn över finans- och försäkrings-konglomerat avsett konglomerat får dock högst en tredjedel vara anställda eller verkställande direktör eller ledamöter i dess förvaltningsråd eller styrelse. Utöver detta förutsätts alltså att ledningen i ett utomstående företag inom finanssektorn inte får ha majoritets-ställning i styrelsen.

De krav på kompetens och erfarenhet som ställs på arbetspensionsförsäkringsbolagens ledning kan minska antalet personer som uppfyller dessa krav, vilket också kan få negativa konsekvenser för bolagens verksamhet. Kompetensen kan emellertid förvärvas genom utbildning, och därför är det t.ex. inte sannolik att antalet kompetenta ledamöter i förvaltningsorganen minskar.

Den ändring som gäller revisionskommittén kan leda till att revisionskommitténs uppgifter ökar. I aktiebolagslagen föreskrivs det om revisionskommitténs minimiuppgifter, och om ett arbetspensionsförsäkringsbolags revisionsutskott för tillfället inte sköter de uppgifter som anges i aktiebolagslagen kommer det i och med ändringen att få nya uppgifter.

4.2.4 Konsekvenser för förmånstagarna

Ändringarna i lagen om arbetspensionsförsäkringsbolag eller lagen om Pensionsskyddscentralen får inga direkta konsekvenser för förmånstagarna.

5 Alternativa handlingsvägar

När det gäller kompetens- och erfarenhetskraven i fråga om arbetspensionsförsäkringsbolag grundar sig förslaget huvudsakligen på ett lagstiftningsinitiativ av Finansinspektionen. Följaktligen har man i beredningen av regeringspropositionen inte bedömt alternativet att låta bli att precisera kompetens- och erfarenhetskraven i fråga om arbetspensionsförsäkringsbolag. Frågor som övervägts i beredningen är mängden av reglering som finns om kompetens- och erfarenhetskraven för arbetspensionsförsäkringsbolag, kravnivån samt till vilka delar de föreslagna ändringarna redan ingår i bolagens operativa förvaltning. De ändringar som föreslås är resultatet av detta övervägande.

6 Remissvar

Utkastet till regeringsproposition var på remiss från den 8 maj–den 18 juni 2024. Följande 13 remissinstanser lämnade ett yttrande: Akava rf, Finlands näringsliv EK, Eläkesäätiöyhdistys ESY ry, Pensionsskyddscentralen, Finanssiala ry, Finansinspektionen, Keva, Kommun- och välfärdsområdesarbetsgivarna KT, Finlands Fackförbunds Centralorganisation FFC rf, STTK rf, Företagarna i Finland, Työeläkevakuuttajat TELA – Arbetspensionsförsäkrarna TELA ry och finansministeriet. Alla yttranden som lämnats om propositionen och ett sammandrag av dem finns att läsa i den offentliga tjänsten på adressen <https://stm.fi/hanke?tunnus=STM033:00/2021>.

Remissinstanserna understödde huvudsakligen propositionen och ansåg att ändringen av kompetens- och erfarenhetskraven för arbetspensionsförsäkringsbolagens förvaltning och ledning behövs. När det gäller de föreslagna ändringarna i bestämmelserna om bindningar hade vissa remissinstanser avvikande åsikter. Finanssiala ry och Tela ry ansåg det vara viktigt att propositionen innehåller ändringar av 12 §, som gäller särskilda behörighetsvillkor för ledningen, och menade att det är nödvändigt att lindra de begränsande villkoren i paragrafen åtminstone i den grad som föreslås.

Finansinspektionen motsatte sig de föreslagna ändringarna när det gäller den bindning som uppstår genom ledamotskap i förvaltningsråd och styrelser. Finansinspektionen konstaterade att regleringen om bindningar utgör en del av de bestämmelser i lagen om arbetspensionsförsäkringsbolag som syftar till att säkerställa att arbetspensionsförsäkringsbolagens verksamhet bedrivs åtskilt från och självständigt i förhållande till andra finansiella aktörer. Genom den föreslagna ändringen blir det möjligt att samtliga ledamöter i ett arbetspensionsförsäkringsbolags förvaltningsråd och styrelse kan vara t.ex. ledamöter i ett försäkringsbolags eller kreditinstituts förvaltningsråd eller styrelse. Den föreslagna ändringen innebär också t.ex. att ordföranden för arbetspensionsförsäkringsbolagets förvaltningsråd eller styrelse kan vara en person som är ordförande eller ledamot i förvaltningsrådet eller styrelsen i en sammanslutning inom den finansiella sektorn som utgör en central distributionskanal för arbetspensionsförsäkringsbolaget. Dessa konkreta konsekvenser har i praktiken inte alls beaktats i motiveringen till lagförslaget.

De tidigare erfarenheterna av risker som arbetspensionsförsäkringsbolagens självständiga verksamhet är förknippad med bör ovillkorligen beaktas när bestämmelsen ändras. Det är viktigt att arbetspensionsaktörerna med beaktande av verksamhetens karaktär och deras roll som

centrala verkställare av den nationella socialförsäkringen även i fortsättningen fattar sina beslut självständigt och oavhängigt av andra aktörer inom finanssektorn, och detta måste tryggas genom lagstiftning.

Även löntagarorganisationerna ansåg att ändringarna delvis behöver ses över på nytt ur den synvinkeln att endast personer med bindningar som inte äventyrar arbetspensionsförsäkringsbolagets oavhängighet i förhållande till andra försäkringsanstalter och finansiella institut kan vara ordförande för förvaltningsrådet och styrelsen.

Förslaget att förtydliga skadeståndsansvaret för Pensionsskyddscentralens styrelseledamöter ansågs vara motiverat.

Propositionen ändrades utifrån remissvaren. Förslaget om bestämmelsen om bindningar ändrades så att det även förutsätts att styrelseordföranden och ordföranden för förvaltningsrådet inte får ha bindningar till ett annat försäkringsbolags eller ett kreditinstituts el-ler finansiellt instituts förvaltning. Även bestämmelsen om revisionskommittén sågs över i närmare detalj, och resultatet blev att en ändring gjordes i paragrafen om styrelsens verksamhet.

Därtill gjordes många preciseringar i motiveringen till propositionen. Finansinspektionens behörighet att meddela föreskrifter kompletterades i fråga om de anmälningar som avses i 12 j § i lagen om arbetspensionsförsäkringsbolag, men till övriga delar ansågs det inte finnas något behov av behörighet att meddela föreskrifter.

7 Specialmotivering

7.1 Lag om ändring av lagen om arbetspensionsförsäkringsbolag

9 b §. Förvaltningsråd. I denna paragraf föreskrivs det om förvaltningsrådet. Ett arbetspensionsförsäkringsbolag ska ha ett förvaltningsråd. Bestämmelsen avviker från 6 kap. 2 § 1 mom. i försäkringsbolagslagen i det avseendet att förvaltningsrådet är ett obligatoriskt organ i arbetspensionsförsäkringsbolag men ett frivilligt organ i andra försäkringsbolag. Av denna anledning är det ändamålsenligt att föreskriva om förvaltningsrådets behörighetsvillkor med beaktande av förvaltningens effektivitet och förvaltningsrådets övervakningsuppgift. Bestämmelser på lagnivå bidrar dessutom till en bättre förutsägbarhet i valet av förvaltningsråd.

Enligt förslaget fogas till paragrafen ett nytt 2 mom., enligt vilket förvaltningsrådets medlemmar för det första ska vara väl ansedda. Med gott anseende avses samma sak som i fråga om ledamöterna i arbetspensionsförsäkringsbolagets styrelse. Detta krav anses av hävd innebära sådana begränsningar som medför att t.ex. personer som har begått brott enligt strafflagen, är försatta i konkurs eller har meddelats näringsförbud inte får utnämnas till arbetspensionsförsäkringsbolags förvaltningsorgan.

I EU-lagstiftningen har gott anseende samband med integritet, och i kombination utgör dessa två element tillförlitlighet. Bestämmelser om godandel finns bl.a. i 3 kap. 16 § i lagen om försäkringsdistribution. Där konstateras det att godandel har den som inte genom en lagakraftvunnen dom under de senaste fem åren har dömts till fängelsestraff eller under de senaste tre åren har dömts till bötesstraff för ett brott som kan anses visa att han eller hon är uppenbart olämplig att bedriva försäkringsdistribution. En person anses dock inte ha godandel, om han eller hon annars genom sin tidigare verksamhet har visat sig vara uppenbart olämplig. Finansinspektionen har i sin föreskrifts- och anvisningssamling om arbetspensionsförsäkringsbolagens förvaltning (Föreskrifter och anvisningar 2/2017, Arbetspensionsförsäkringsbolagens förvaltning) använt samma definition (avsnitt 5, punkt 14,

anvisning). Enligt nuvarande praxis tolkar Finansinspektionen situationen från fall till fall, och i praktiken har det varit fråga om brott mot liv eller egendomsbrott och ekonomiska brott. Även andra brott än de som nämns ovan kan motivera tolkningen att en person som gjort sig skyldig till brott inte kan anses ha godandel. Att bli dömd för brott mot annans hälsa och straffbart bruk av narkotika kan enligt prejudikatet HFD:2024:50 leda till förlust av godandel ifall brotten påvisar att personen är uppenbart olämplig att bedriva försäkringsdistribution.

Arbetspensionsförsäkringsbolaget behöver inte lämna en anmälan om gott anseende till Finansinspektionen, utan det räcker att bolaget är skyldigt att utreda huruvida ledamöterna i förvaltningsrådet är väl ansedda. Bolagen ska klargöra ledamöternas goda anseende inom ramen för de medel som står till buds för dem, dvs. i praktiken genom att intervjua personerna i fråga. Finansinspektionen kan med stöd av sina normala tillsynsbefogenheter vid behov begära utredningar av bolaget.

Förvaltningsrådet ska också ha den sakkunskap om arbetspensionsförsäkring som krävs för skötseln av dess uppgifter. Det är fråga om ett kollegialt krav, dvs. alla ledamöter i förvaltningsrådet behöver inte ha sakkunskap om arbetspensionsförsäkring. Förvaltningsrådets uppgifter anges i lagen om arbetspensionsförsäkringsbolag (AFBL, 4 kap. 9 d §). Förvaltningsrådet väljer ledamöterna i arbetspensionsförsäkringsbolagets styrelse och fastställer deras arvoden samt övervakar bolagets förvaltning, som styrelsen och verkställande direktören ansvarar för. Förvaltningsrådet får inte ges andra uppgifter än de som anges i lag. Arbetspensionsförsäkringsbolaget ska se till att förvaltningsrådet sköter sina uppgifter som sig bör.

Med sakkunskap om arbetspensionsförsäkringsverksamhet avses kunnande inom och förståelse för bl.a. arbetspensionssystemets funktion och konkurrensläget, om de centrala bestämmelserna och myndighetsföreskrifterna för branschen samt arbetspensionsförsäkringsbolagets förvaltning, dvs. förvaltnings- och styrsystemets funktion.

Kravet på sakkunskap om arbetspensionsförsäkringsverksamhet kan uppfyllas t.ex. genom en heltäckande introduktionsutbildning inom arbetspensionsbranschen. En person kan påvisa sin sakkunskap t.ex. genom att med godkänt resultat ha gått en utbildning som innefattar helheten i fråga. Utbildningsmängden kan fastställas som ett visst studiepoängskriterium. Ett enhetligt fastställt utbildningsinnehåll inom arbetspensionsbranschen bidrar till en enhetlig kunskapsnivå bland ledamöterna i förvaltningsrådet.

Arbetspensionsförsäkringsbolagen kan också själva ordna en heltäckande introduktionsutbildning om arbetspensionsförsäkring för ledamöterna i förvaltningsrådet. Dessutom ska det också noteras att en ledamot i förvaltningsrådet inte nödvändigtvis behöver genomgå utbildningen, om han eller hon har förvärvat sin sakkunskap om arbetspensionsförsäkringsverksamhet t.ex. via arbetserfarenhet. I praktiken har flera ledamöter redan i nuläget genomgått en heltäckande introduktionsutbildning för uppdraget efter att de blivit valda till förvaltningsrådet, och kravet medför därför ingen större förändring i nuvarande praxis.

Finansinspektionen har kompletterat föreskrifts- och anvisningssamlingen om arbetspensionsförsäkringsbolagens förvaltning när det gäller förvaltningsrådets övervakningsuppgift (trädde i kraft den 1 april 2024). Enligt Finansinspektionens tolkning innefattar förvaltningsrådets övervakningsuppgift enligt 9 d § 1 mom. i lagen om arbetspensionsförsäkringsbolag även att se till att styrelsen och verkställande direktören sköter sina uppgifter i enlighet med lagstiftningen. Finansinspektionen rekommenderar att den övervakning som förvaltningsrådet utför ska vara kontinuerlig och att förvaltningsrådet i sin

övervakning ska fästa uppmärksamhet framför allt vid frågor som är centrala med tanke på bolagets verksamhet. Förvaltningsrådet ska vara förtrogen med styrelsens uppgifter och ansvar, eftersom förvaltningsrådet övervakar bolagets förvaltning, som styrelsen och verkställande direktören ansvarar för. Syftet med arbetspensionsförsäkringsbolagets företagsstyrningssystem är att säkerställa att bolaget leds enligt sunda och försiktiga affärsprinciper.

Förvaltningsrådet ska med tanke på sin övervakningsuppgift förutsättas ha den sakkunskap om arbetspensionsförsäkringsbolagets företagsstyrning som krävs för skötseln av denna uppgift, vilket betyder att det kan finnas innehållsmässiga skillnader i kompetenskraven jämfört med de krav som ställs på styrelsen. Alla ledamöter i förvaltningsrådet behöver inte heller ha sakkunskap om arbetspensionsförsäkringsverksamhet samtidigt, utan de enskilda ledamöterna ska vid behov kunna utbilda sig efter att de blivit valda. Arbetspensionsförsäkringsbolaget ansvarar för att kompetenskravet uppfylls och upprätthålls inom förvaltningsrådet.

När det gäller sakkunskapen om arbetspensionsförsäkringsverksamhet ska även förvaltningsrådets struktur beaktas. Enligt 9 b § i lagen om arbetspensionsförsäkringsbolag ska förvaltningsrådet ha sådana representanter för försäkringstagarna och de försäkrade som väljs bland personer som de centrala arbetsgivar- och löntagarcentralorganisationerna föreslår. Ett enhetligt krav på sakkunskap kan öka möjligheten för arbetspensionsförsäkringsbolagen och de arbetsmarknadsorganisationer som ingår i dess förvaltning att välja nya ledamöter.

9 e §. Styrelseledamöter och ordförande. Arbetspensionsförsäkringsbolagets styrelseledamöter, ersättare och ordförande ska uppfylla de behörighetsvillkor som anges i lag. Till 2 mom. fogas ett kollegialt krav på att styrelseledamöterna utöver god sakkunskap om placeringsverksamhet även ska ha sådan yrkeskompetens och erfarenhet som skötseln av uppgiften kräver.

Förvaltningsrådet ska säkerställa att styrelseledamöterna tillsammans har den yrkeskompetens och erfarenhet inom relevanta delområden av bolagets verksamhet som krävs för att bolaget ska kunna ledas på ett professionellt sätt. Förvaltningsrådet ska beakta dessa omständigheter vid valet av styrelseledamöter och säkerställa att styrelsen bibehåller den kompetensnivå som krävs bl.a. med hjälp av utbildning. Genom att genomgå en utbildning kan ledamöterna påvisa sin sakkunskap inom arbetspensionsförsäkringsverksamhet, annan yrkeskompetens som skötseln av uppgiften kräver samt god sakkunskap inom placeringsverksamhet.

Arbetspensionsförsäkring hör till socialförsäkringens område. Annan yrkeskompetens och erfarenhet som skötseln av uppgiften kräver kan således gälla en annan typ av samhällskunnande, vilket innebär att styrelseledamöten är förtrogen med samhällsstrukturerna och vet var arbetspensionsförsäkringsverksamheten finns i denna helhet. Vidare kan det innebära t.ex. erfarenhet av olika arbets- och ledningsuppgifter eller intressentgruppsrelationer, som ger en förmåga att bedöma den verksamhet som bolaget i fråga bedriver som en del av arbetspensionssystemet. Denna typ av yrkeskompetens och erfarenhet kan också uppnås genom långvarigt arbete i ett arbetspensionsförsäkringsbolags styrelse eller andra lämpliga förtroendeuppgifter.

Arbetspensionsförsäkringsbolagen har en viktig roll i näringslivet, och begreppet annan kompetens kan därför innefatta även affärsledningskompetens, dvs. förmåga att styra och leda arbetspensionsförsäkringsbolagets verksamhet effektivt enligt uppsatta mål. Alla styrelseledamöter behöver inte ha samma typ av kompetens, utan syftet är uttryckligen att betrakta styrelsens kompetens som en helhet som formas av ledamöternas varierande kunskaper och färdigheter. Olika erfarenheter och utbildningar kan också utgöra grund för den yrkeskompetens och erfarenhet som krävs för skötseln av uppgiften i fråga, vilket innebär att det inte krävs någon viss utbildning för uppgiften.

Styrelseledamöterna byts ut vid olika tidpunkter, och en del av de nya ledamöterna har inte nödvändigtvis genast från början all den sakkunskap som krävs. En viss erfarenhet krävs genast från den dag arbetet som styrelseledamot inleds, och den kompetens som saknas kan förvärfvas genom utbildning även efter att personen blivit vald till styrelseledamot. Det är inte alltid möjligt att ordna introduktionsutbildning innan personen tar emot uppgiften. Arbetspensionsförsäkringsbolaget ansvarar för och förvaltningsrådet ska se till att den sakkunskap, lämpliga mångsidighet och kompetensnivå som förutsätts i lagen hela tiden bevaras i styrelsen trots att ledamöterna byts ut.

Med lämplig, annan yrkeskompetens och erfarenhet som krävs för skötseln av uppgiften avses även delvis samma yrkeskompetens och erfarenhet som EIOPA, dvs. Europeiska försäkrings- och tjänstepensionsmyndigheten, avser i sina riktlinjer för företagsstyrningssystem i fråga om skade- och livförsäkringsbolag. I dessa riktlinjer anges exempel på vad som avses med annan kompetens och erfarenhet inom liv- och skadeförsäkringsbranschen. Enligt riktlinjerna ska styrelsen gemensamt ha lämpliga kvalifikationer, erfarenheter och kunskaper om åtminstone försäkrings- och finansmarknaden, affärsstrategi och affärsmodell, företagsstyrningssystem, finansiella analyser och aktuarieanalyser samt regelverk och lagstadgade krav. Riktlinjerna har utarbetats för marknadsmässig försäkringsverksamhet, och därför kan de dock inte direkt som sådana tillämpas på arbetspensionsförsäkringsverksamhet.

I regleringen av arbetspensionsförsäkringsbolagens verksamhet behöver arbetspensionsförsäkringsbolagens särskilda karaktär som verkställare av den sociala tryggheten betonas, vilket innebär att fokus ska läggas på erfarenheter eller kunskaper om arbetspensionsförsäkringsverksamhet. Ett arbetspensionsförsäkringsbolags lagstadgade syfte är att sköta verkställigheten av det lagstadgade arbetspensionsskyddet och sköta de medel som inflyter till bolaget för detta ändamål på ett sätt som tryggar de förmåner som försäkringarna omfattar. Beviljande av förmåner som hör till det lagstadgade arbetspensionsskyddet har betraktats som utövning av offentlig makt. Arbetspensionsförsäkringsbolagens verksamhet avviker från normal affärsverksamhet till många delar bl.a. med avseende på att syftet med bolagets verksamhet inte är att generera vinst och att ägarnas rätt till bolagets tillgångar avviker från rättigheterna för ägarna i ett aktiebolag som bedriver annan affärsverksamhet, och framför allt med tanke på att arbetspensionsförsäkringsbolagen tillsammans med de övriga pensionsanstalterna gemensamt ansvarar för pensionsskyddet.

För tydlighetens skull ska det konstateras att kravet på annan yrkeskompetens och erfarenhet som skötseln av uppgiften kräver börjar gälla genast när lagen träder i kraft, eftersom det är fråga om en bestämmelse som fogas till ett gällande moment.

Enligt det gällande kollegiala kravet ska det i styrelsen finnas god sakkunskap om placeringsverksamhet. Det föreslås att orden ”som helhet” ska fogas till paragrafen för att förtydliga att det är fråga om ett kollegialt krav. Dessutom ska exempel på sakkunskap om placeringsverksamhet ges.

Styrelsen fastställer de övergripande ramarna och riktlinjerna för den operativa ledningen, som förutsätts ha mer fördjupad kompetens. Styrelsen ansvarar för arbetspensionsförsäkringsbolagets placeringsstrategi, och enligt 28 § 1 mom. i lagen om arbetspensionsförsäkringsbolag ska styrelsen göra upp en plan för placeringen av bolagets tillgångar.

Olika styrelseledamöter kan ha olika typer av sakkunskap om placeringsverksamhet av fördjupad eller mer allmän karaktär, och alla som är förtrogna med placeringsverksamhet behöver inte ha lika djup sakkunskap om samtliga delområden inom placering. Med sakkunskap

om placeringsverksamhet avses således inte att personen arbetar professionellt inom placeringsbranschen, utan sakkunskapen kan också bygga på olika slags erfarenheter och utbildningar samt förtroendeuppdrag.

Sakkunskap om placeringsverksamhet innefattar att vara förtrogen med de bestämmelser som utfärdats med tanke på placeringsrisken och som utgör grunden för arbetspensionsförsäkringsbolagets solvens. De viktigaste av dessa är solvensbestämmelserna och kraven på arbetspensionsförsäkringsbolagets riskhantering. Syftet med solvensbestämmelserna är att trygga de försäkrade förmånerna och att fungera som en ram inom vilken gränser skapas för placeringsverksamheten inom det uppdelade arbetspensionssystemet med gemensamt ansvar och den risktagning som hör till placeringsverksamheten.

Exempel på god sakkunskap om placeringsverksamhet kan således vara kunskap som förvärvats utifrån olika bakgrunder om placeringsmarknaden, placeringsinstrument, marknadens dynamik eller risker samt förmåga att fatta överlagda beslut om placeringar. Denna sakkunskap kan bygga på flera olika faktorer, såsom t.ex. kompetens inom ekonomi och riskhantering. Även kunskap om olika placeringsstrategier eller förmåga att bedöma placeringarnas framgång och utveckling kan utgöra en del av denna helhet.

Beslut om bolagets viktigaste och långsiktigaste enskilda placeringar ska i ett arbetspensionsförsäkringsbolag fattas av styrelsen med stöd av styrelsens allmänna behörighet. Betydelsen av dessa placeringsbeslut framhävs i synnerhet i en krissituation, då placeringsbesluten i praktiken kan vara av avgörande betydelse t.o.m. för bolagets existens. Betydelsen av de placeringsbeslut som styrelsen fattar och den kompetens som bedömningen av besluten kräver ska beaktas när det gäller den sakkunskap om placeringsverksamhet som krävs av styrelsen.

Med god sakkunskap om placeringsverksamhet avses för styrelsens del emellertid i första hand sakkunskap och kompetens om organiseringen och styrningen av placeringsverksamheten samt sakkunskap om förvaltningen och övervakningen av placeringsverksamheten, när de egentliga placeringsbesluten fattas i bolagets operativa verksamhet. Sakkunskapen om kontroll över förvaltningen av placeringsverksamheten har en betydande roll inom arbetspensionssystemet som helhet.

10 §. Styrelsens verksamhet. Det föreslås att 3 mom. ska ändras så att bestämmelserna om revisionskommittén i aktiebolagslagen ska tillämpas på arbetspensionsförsäkringsbolagets beredningsutskott för revisionsärenden samt på dess uppgifter och medlemmar.

Enligt denna paragraf ska arbetspensionsförsäkringsbolaget ha ett av styrelsen valt beredningsutskott för revisionsärenden, men i lagen om arbetspensionsförsäkringsbolag föreskrivs det inte om beredningsutskottets uppgifter, och bestämmelserna om revisionskommittén i aktiebolagslagen har inte tillämpats på arbetspensionsförsäkringsbolag i enlighet med gällande lagstiftning. I och med genomförandet av direktiv 2014/56/EU om ändring av direktiv 2006/43/EG om lagstadgad revision av årsbokslut och sammanställd redovisning konstateras det dock i regeringsproposition 70/2016 att det i enlighet med ändringsdirektivet ska föreskrivas i lag om en revisionskommitté i fråga om alla företag av allmänt intresse. Arbetspensionsförsäkringsbolag är sådana företag av allmänt intresse som avses i 1 kap. 9 § i bokföringslagen. I den regeringsproposition som lämnats för genomförandet av direktivet i fråga föreslås inga ändringar i lagen om arbetspensionsförsäkringsbolag eller att bestämmelsen ska tillämpas på arbetspensionsförsäkringsbolag, utan det konstateras endast på allmän nivå att det ska föreskrivas att alla företag av allmänt intresse ska ha en revisionskommitté.

För genomförandet av direktiv 2014/56/EU fogades till 6 kap. i försäkringsbolagslagen en ny 7 a §, enligt vilken bestämmelserna om revisionskommittéer i aktiebolagslagen ska tillämpas på försäkringsbolag. Ursprungligen tillämpades 6 kap. 7–12 § i försäkringsbolagslagen enligt ordalydelsen i 1 § i denna lag inte på arbetspensionsförsäkringsbolag. Detta ändrades inte genom regeringens proposition 70/2016, och eftersom a-paragrafer inte kan ersättas med ett tankstreck (med hänvisning till 6 kap. 7 a §, som genom propositionen i fråga fogades till försäkringsbolagslagen), förblev bestämmelsen i kraft på ett lagtekniskt fel sätt. Genom regeringens proposition 313/2018 korrigerades bestämmelsen i fråga så att ett omnämnande av 6 kap. 7 a § i försäkringsbolagslagen togs in i 1 § i denna lag i förteckningen över de bestämmelser i försäkringsbolagslagen som inte tillämpas på arbetspensionsförsäkringsbolag. Ändringen motiverades som en teknisk korrigerande, och det togs inte ställning till huruvida bestämmelserna om revisionskommittéer i aktiebolagslagen ska tillämpas på arbetspensionsförsäkringsbolag. Enligt gällande lagstiftning ska ett arbetspensionsförsäkringsbolag ha en revisionskommitté, men i aktiebolag och försäkringsbolag kan också styrelsen sköta de uppgifter som hör till revisionskommittén. Följaktligen föreslås det att denna paragraf ska innehålla en hänvisning direkt till aktiebolagslagen, eftersom 6 kap. 16 b § 1 mom. i aktiebolagslagen, som enligt försäkringsbolagslagen ska tillämpas på försäkringsbolag, inte ska tillämpas på arbetspensionsförsäkringsbolag.

Enligt aktiebolagslagen har revisionskommittén till uppgift att följa upp bl.a. bokslutsprocessen, den inre övervakningens och riskhanteringens effektivitet samt den inre granskningens verksamhet. Revisionskommittén bereder ärenden som hör till dess ansvarsområde för styrelsen, men kommittén har ingen självständig bestämmanderätt, såvida inte styrelsen separat beslutar annorlunda i fråga om ett visst ärende. Vidare föreskrivs det i aktiebolagslagen om revisionskommitténs uppgifter när det gäller hållbarhetsrapportering och hållbarhetsgranskning.

12 §. Särskilda behörighetsvillkor för ledningen. I 2 mom. görs en teknisk ändring så att Försäkringsinspektionen ändras till Finansinspektionen. Paragrafens 3 mom. omformas. Det gällande momentet har visat sig vara svårtolkat, varför momentet omformas till en förteckning. Paragrafen är för närvarande formulerad så att ordföranden för förvaltningsrådet och styrelseordföranden samt två tredjedelar av de övriga ledamöterna i dessa organ ska vara personer som inte är anställda hos, verkställande direktör för eller ledamot i förvaltningsrådet eller styrelsen i samma försäkringsbolag, något annat försäkringsbolag, en försäkringsholdingsammanslutning, ett kreditinstitut, ett finansiellt institut och inte heller i ett sådant holdingföretag enligt 1 kap. 15 § i kreditinstitutslagen som har bestämmande inflytande i ett kreditinstitut eller finansiellt institut, och inte heller i ett fondbolag, fondföretag, utländskt EES-fondbolag, en AIF-förvaltare, en EES-AIF-förvaltare eller en tredjeländers AIF-förvaltare eller en sammanslutning som hör till samma koncern eller till samma konglomerat enligt lagen om tillsyn över finans- och försäkringskonglomerat (699/2004) som dessa.

Enligt förslaget ska 3 mom. ändras så att ordalydelsen tillåter att hälften av ledamöterna har en befattning som ger upphov till bindning. Med detta avses t.ex. ledamöter som är anställda hos ett försäkringsbolag eller kreditinstitut, medan ledamotskap i ett förvaltningsråd eller en styrelse i fortsättningen inte anses ge upphov till bindning för andra än för ordföranden för förvaltningsrådet och styrelseordföranden. Denna ändring minskar uppkomsten av bindningar, och den kan anses främja kompetensnivån inom arbetspensionsförsäkringsbolagets förvaltning. Det är dock alltjämt viktigt med tanke på arbetspensionsförsäkringsbolagets operativa oberoende att ordförandeposterna för förvaltningsrådet och styrelsen innehas av personer som inte har bindningar som äventyrar arbetspensionsförsäkringsbolagets oavhängighet i förhållande till andra försäkringsanstalter samt kreditinstitut och finansiella institut. Vidare har

regleringen av arbetspensionsförsäkringsbolagens verksamhet vidareutvecklats, och bestämmelserna om t.ex. placeringsverksamhet, bolagets solvens och revision styr och tryggar bolagets självständiga verksamhet.

Efter ändringen kan hela förvaltningsrådet eller styrelsen i ett arbetspensionsförsäkringsbolag, förutom ordförandena, således bestå av ledamöter som också är ledamöter i ett annat försäkringsbolags eller kreditinstituts styrelse eller förvaltningsråd. Enligt det nya 4 mom. får av de ledamöter i arbetspensionsförsäkringsbolagets styrelse eller förvaltning som kommer från samma försäkringsbolag, kreditinstitut, koncern eller konglomerat dock högst en tredjedel vara anställda eller verkställande direktör eller ledamöter i dess förvaltningsråd eller styrelse. Med tanke på arbetspensionsförsäkringsbolagens operativa oberoende är denna begränsning motiverad som ett sätt att säkerställa att ledningen i ett enskilt företag inom finansbranschen inte kan ha majoritetsställning i ett arbetspensionsförsäkringsbolags förvaltning.

Arbetspensionsförsäkringsbolaget ansvarar för att arbetspensionsförsäkringsverksamheten är självständig och oberoende, och arbetspensionsförsäkringsbolagets ledning ska omsorgsfullt främja bolagets intressen (1 kap. 23 § i försäkringsbolagslagen). Arbetspensionsförsäkringsbolagets oberoende kan äventyras om dess styrelseledamöter har betydande bindningar till vissa andra försäkringsbolag eller banker. Detta beror också på att dessa bindningar kan skapa intressekonflikter och påverka beslutsfattandets opartiskhet. Hanteringen av dessa situationer stöds av bestämmelsen om jäv för styrelseledamöter (10 a §), som framhäver styrelseledamöternas oberoende ställning. En styrelseledamot i ett arbetspensionsförsäkringsbolag är alltid jävig att delta i behandlingen av ett ärende, om han eller hon är anställd hos en sammanslutning eller stiftelse som är tredje man och part i ärendet eller ledamot i dess förvaltningsorgan. Vidare ska ett arbetspensionsförsäkringsbolag föra en förteckning över bolagets styrelseledamöters ledamotskap i förvaltningsorgan i andra ekonomiskt eller samhälleligt betydelsefulla sammanslutningar eller stiftelser. Syftet med skyldigheten att föra och offentliggöra denna förteckning är att garantera arbetspensionsförsäkringsbolagets öppenhet och även att underlätta hanteringen av eventuella jävsituationer. Om ett arbetspensionsförsäkringsbolags oberoende ifrågasätts leder det till att försäkringstagarnas och de försäkrades förtroende för bolagets verksamhet och beslutsfattande försvagas.

Dessutom har det varit oklart på vilket sätt kreditinstitutslagen och EU:s tillsynsförordning definierar bindningar när det inte är fråga om ett företag inom finansbranschen. Termen finansiellt institut definieras i artikel 4.26 i EU:s tillsynsförordning. När det gäller bindningar enligt denna lag är det viktigt att termen finansiellt institut endast avser företag vars huvudsakliga verksamhet går ut på att förvärva ägarandelar eller bedriva en eller flera sådana verksamheter som anges i punkterna 2–12 och 15 i bilaga 1 till direktivet om behörighet att utöva verksamhet i kreditinstitut och om tillsyn av kreditinstitut och värdepappersföretag (2013/36/EU). Av central betydelse med tanke på bindningar är uttryckligen arbetspensionsförsäkringsverksamhetens oavhängighet i förhållande till andra aktörer inom försäkrings- och finansbranschen.

Det gällande 4 mom. blir 5 mom., och det kompletteras så att den som är ledamot i förvaltningsrådet eller styrelsen eller verkställande direktör för bolaget inte får vara ledamot i förvaltningsrådet eller styrelsen för ett annat arbetspensionsförsäkringsbolag eller Kevas verkställande direktör eller ledamot i Kevas fullmäktige eller styrelse. Bestämmelser om medlemskap i Keva finns i lag. Kommunerna, samkommunerna, välfärdsområdena, välfärdssammanslutningarna, Keva, Kommunernas garanticentral och Kommun- och välfärdsområdesarbetsgivarna är medlemssamfund i Keva. Undantag utgör kommunägda bolag, föreningar och stiftelser, som sköter serviceuppgifter som i lag åläggs kommunerna och som

kan välja mellan Keva och ett arbetspensionsförsäkringsbolag. Keva konkurrerar till denna del med arbetspensionsförsäkringsbolagen, och av denna orsak betraktas även Keva i fortsättningen som en aktör som ger upphov till bindning.

Det gällande 5 mom. blir 6 mom., och det ändras så att omnämmandet av ett förbud mot ledamotskap i förvaltningsråd och styrelse stryks, eftersom något sådant förbud inte längre finns heller i 3 mom.

12 b §. Allmänna krav på förvaltningen. I paragrafen föreskrivs det om allmänna krav som ställs på arbetspensionsförsäkringsbolagens förvaltning. Enligt 1 mom. ska ett arbetspensionsförsäkringsbolag ha ett med beaktande av arten och omfattningen av bolagets verksamhet tillräckligt och fungerande företagsstyrningssystem där ansvarsområdena är angivna. Ett tydligt och fungerande företagsstyrningssystem förutsätter också att ansvarsområdena har angetts. Vidare ska informationsgången fungera smidigt inom organisationen. Dessa krav har tidigare konstaterats i motiveringen till paragrafen, men nu ska de tas in i 1 mom.

En del av 1 mom. blir 2 mom., och det kompletteras så att arbetspensionsförsäkringsbolaget ska ha tillräckliga förfaranden och av styrelsen godkända skriftliga verksamhetsprinciper för att säkerställa att bolagets verkställande direktör och styrelseledamöter samt de personer som svarar för centrala funktioner uppfyller behörighetsvillkoren. Kravet på skriftliga verksamhetsprinciper när det gäller bolagets verkställande direktör, styrelseledamöter samt de personer som svarar för centrala funktioner är nytt och grundar sig på Finansinspektionens lagstiftningsinitiativ. Vidare innehåller paragrafen alltså ett krav på skriftliga verksamhetsprinciper om intern kontroll, riskhanteringssystem, intern revision, ersättning och utläggning på entreprenad. Paragrafen motsvarar huvudsakligen 6 kap. 8 § i försäkringsbolagslagen.

Det gällande 2 mom. preciseras och blir 3 mom. Betydelsen av företagsstyrningssystemet, de skriftliga verksamhetsprinciperna och kontinuitetsplanen accentueras av att arbetspensionsförsäkringsbolagets styrelse årligen ska bedöma dessa och hålla dem uppdaterade, dvs. uppdatera eller komplettera dem enligt de senaste ändringarna eller verksamhetssätten.

12 j §. Finansinspektionens behörighet att meddela föreskrifter. Till 4 punkten fogas en bestämmelse om att Finansinspektionen har behörighet att meddela föreskrifter om anmälningar som ska göras om dem som svarar för de centrala funktionerna. Finansinspektionen har i nuläget enligt samma punkt behörighet att meddela föreskrifter om motsvarande anmälningar om bolagets styrelseledamöter och verkställande direktör.

12 i §. Centrala funktioner. Det föreslås att en ny paragraf om arbetspensionsförsäkringsbolagens centrala funktioner ska fogas till lagen. I 1 mom. föreskrivs det att arbetspensionsförsäkringsbolagets styrelse ska ange de centrala funktionerna.

För närvarande nämns de centrala funktionerna i lagens 12 d §. Där föreskrivs det att ett arbetspensionsförsäkringsbolag ska ha en intern kontroll som omfattar bolagets bokföring, förvaltning, placeringsverksamhet och övriga centrala funktioner. Utöver de ovannämnda funktionerna kan också t.ex. den interna revisionen inom riskhanteringen, funktionen för regelefterlevnad och aktuariefunktionen definieras som centrala funktioner. Dessa har nämnts som centrala funktioner i Finansinspektionens föreskrifter och anvisningar 6/2015 om upptagande av verksamhet och företagsstyrningssystem i liv- och skadeförsäkringsbolag. Det

är fråga om exempel på sådana övriga centrala funktioner som anges i 12 d § och det hör till arbetspensionsförsäkringsbolagets styrelse att ange dessa eventuella övriga centrala funktioner.

Det är inte fråga om enheter inom organisationen, utan det handlar om operativa helheter. Funktionernas gränser är inte nödvändigtvis exakta, och varje arbetspensionsförsäkringsbolag genomför funktionerna så att de lämpar sig för den egna verksamheten. Det att en viss funktion specificeras hindrar inte bolaget från att fritt bestämma hur funktionen ska organiseras i praktiken. Skyldigheten att ange de centrala funktionerna får inte leda till orimligt betungande krav, eftersom arten, omfattningen och komplexiteten av bolagets verksamhet måste beaktas. Arbetspensionsförsäkringsbolaget ska upprätthålla effektiva beslutsprocesser och en organisatorisk struktur där rapporteringsvägarna definieras tydligt och funktionerna och åtagandena är riktade.

Enligt 1 mom. ska dessutom de som svarar för de centrala funktionerna ha gott anseende och god sakkunskap om arbetspensionsförsäkringsverksamhet samt den yrkeskompetens och erfarenhet som uppgiften kräver. Den goda sakkunskap om arbetspensionsförsäkringsverksamhet som förutsätts av dem som svarar för de centrala funktionerna ska definieras innehållsmässigt med beaktande av respektive uppgifts innehåll och ansvar.

Både sakkunskapen om arbetspensionsförsäkringsverksamhet och den övriga yrkeskompetens som uppgiften kräver kan förvärfvas genom ett heltäckande utbildnings- och introduktionsprogram även efter att personen i fråga har blivit vald till uppgiften. I 2 mom. föreskrivs det dessutom att behörighetsvillkoren enligt 12 § 1 mom. tillämpas också på de personer som svarar för bolagets centrala funktioner. Kravet på tillräcklig yrkesmässig erfarenhet ska uppfyllas vid den tidpunkt då personen i fråga blir vald till en ansvarsuppgift inom en central funktion. Kravet på erfarenhet uppfylls om den som svarar för en central funktion har tillräckligt lång erfarenhet av sådana relevanta delområden som personen bedömts vara lämplig att svara för i bolaget.

Enligt 3 mom. ska arbetspensionsförsäkringsbolaget utan dröjsmål anmäla till Finansinspektionen om förändringar som gäller de i 1 mom. angivna personer som svarar för centrala funktioner. I denna anmälan ska ges en redogörelse för hur personen uppfyller kraven enligt 1 och 2 mom.

7.2 Lagen om ändring av lagen om Pensionsskyddscentralen

12 §. Styrelsemedlemmarnas skadeståndsansvar. I paragrafen föreslås det att det ska föreskrivas om att styrelsemedlemmarna är skyldiga att ersätta skada som de i sitt uppdrag i strid med denna lag eller en förordning av statsrådet som utfärdats med stöd av denna lag eller annars uppsåtligen eller av oaktsamhet har orsakat Pensionsskyddscentralen. Ansvaret gäller enligt 9 § 4 mom. även styrelse-medlemmarnas ersättare i uppdrag som de har deltagit i som ersättare för en ordinarie medlem i styrelsen.

Bestämmelsen kan delvis jämföras med det ansvar som i lagen om Folkpensionsanstalten åläggs Folkpensionsanstaltens styrelseledamöter (731/2001). Enligt förslaget ska ansvaret begränsas till att gälla skador som personen har orsakat Pensionsskyddscentralen i sitt uppdrag som styrelsemedlem. Om en styrelsemedlem i någon annan egenskap, t.ex. som part i ett avtal med Pensionsskyddscentralen, orsakar Pensionsskyddscentralen skada fastställs skadeståndsskyldigheten inte med stöd av denna bestämmelse utan enligt avtalet eller de allmänna avtalsrättsliga principerna.

En förutsättning för skadeståndsansvar är att skadan har orsakats uppsåtligt eller av oaktsamhet. Det är inte fråga om oaktsamhet som ger upphov till skadeståndsansvar t.ex. i en situation där styrelsen fattar ett beslut som i efterhand visar sig vara misslyckat, om beslutet har grundat sig på övervägande och utredningar som med tanke på omständigheterna måste anses ha varit lämpliga.

Enligt 1 kap. 1 § i skadeståndslagen gäller den lagen inte på avtal baserat eller i annan lag stadgat skadeståndsansvar, såvida inte annat föreskrivs i skadeståndslagen eller i någon annan lag. I rättspraxis har skadestånd dock jämkats enligt de principer som framgår av skadeståndslagen. För tydlighetens skull föreskrivs det i 2 mom. en informativ hänvisning att om jämkning av skadestånd samt om fördelning av skadeståndsansvaret mellan två eller flera skadeståndsskyldiga gäller 2 och 6 kap. i skadeståndslagen. På jämkning av skadestånd tillämpas främst 2 kap. 1 § 2 mom. i skadeståndslagen, som är en allmän bestämmelse om jämkning av skadestånd, samt 6 kap. 1 §, där det föreskrivs om jämkning av skadestånd när den skadelidande har medverkat till skadan eller någon annan omständighet, som inte hörde till den skadevällande handlingen, även bidragit till skadans uppkomst. Bestämmelser om skadeståndsansvarets fördelning mellan två eller flera ersättningsskyldiga finns i 6 kap. 2 och 3 § i skadeståndslagen.

8 Ikraftträdande

Lagarna föreslås träda i kraft i den 1 juli 2025.

Bestämmelserna i 9 b § 2 mom. och 12 1 § i lagen om ändring av lagen om arbetspensionsförsäkringsbolag föreslås träda i kraft den 1 januari 2026.

9 Verkställighet och uppföljning

Social- och hälsovårdsministeriet följer upp hur de preciserade kraven på kompetens och erfarenhet fungerar och vidtar vid behov åtgärder t.ex. för att ändra Finansinspektionens behörighet att meddela föreskrifter.

10 Förhållande till grundlagen samt lagstiftningsordning

Bestämmelserna om kompetens- och erfarenhetskrav är beaktansvärda med tanke på näringsfriheten enligt 18 § i grundlagen. Enligt grundlagens 18 § 1 mom. har var och en rätt att skaffa sig sin försörjning genom arbete, yrke eller näring som han eller hon valt fritt.

Grundlagsutskottet har betraktat näringsfriheten som en grundlagsfäst huvudregel (t.ex. GrUU 23/2000 rd), men ansett att tillstånd för näringsverksamhet i undantagsfall kan krävas (t.ex. GrUU 67/2002 rd, s. 2). De föreskrivna begränsningarna av näringsfriheten ska vara exakta och noga avgränsade, och dessutom ska deras väsentliga innehåll, såsom omfattning och villkor, framgå av lagen. I försäkringslagstiftningen har frågan huvudsakligen behandlats ur koncessionssynvinkel, men också t.ex. i samband med bestämmelserna om förlust av behörighet att verka som försäkringsmatematiker (RP 83/2013 rd).

De kompetenskrav som ställs på ledningen kan i vissa avseenden anses begränsa näringsfriheten. Om kompetenskraven innebär strikta krav på utbildning eller erfarenhet kan de hindra personer som inte har den behövliga kompetensen att verka inom förvaltningen eller i ledningsuppgifter hos ett arbetspensionsförsäkringsbolag.

Kompetenskraven ska vara motiverade och stå i proportion till målen, såsom att säkerställa en effektiv och stabil förvaltning i arbetspensionsbolagen. Dessutom ska de vara proportionella och icke-diskriminerande. Syftet med kraven på kompetens och erfarenhet är att säkerställa att arbetspensionsförsäkringsbolagen bedriver en ändamålsenlig och tillförlitlig verksamhet. De krav som nu föreslås kan anses vara förenliga med principen om proportionalitet. De kan således anses vara i linje med den näringsfrihet som garanteras i 18 § i grundlagen.

Regeringen anser att de ändringar som föreslås i propositionen kan stiftas i vanlig lagstiftningsordning.

Kläm

Med stöd av vad som anförts ovan föreläggs riksdagen följande lagförslag:

1.

Lag

om ändring av lagen om arbetspensionsförsäkringsbolag

I enlighet med riksdagens beslut

ändras i lagen om arbetspensionsförsäkringsbolag (354/1997) 9 e § 2 mom., 10 § 3 mom. samt 12, 12 b och 12 j §, sådana de lyder, 9 e § 2 mom. och 12 b § i lag 1046/2014, 10 § 3 mom. i lag 1125/2006, 12 § i lagarna 708/2004, 1125/2006, 524/2008 och 629/2014 samt 12 j § i lag 686/2019, och

fogas till 9 b §, sådan den lyder i lagarna 524/2008, 947/2016 och 686/2019, ett nytt 2 mom., varvid de nuvarande 2–5 mom. blir 3–6 mom., och till lagen en ny 12 l § som följer:

4 kap.

Förvaltningsråd

9 b §

Förvaltningsråd

Förvaltningsrådets ledamöter ska vara väl ansedda och i förvaltningsrådet som helhet ska det finnas sakkunskap om arbetspensionsförsäkringsverksamhet.

9 e §

Styrelseledamöter och ordförande

Styrelseledamöterna ska vara väl ansedda och ha god sakkunskap om arbetspensionsförsäkringsverksamhet. I styrelsen som helhet ska det också finnas god sakkunskap om placeringsverksamhet samt annan sådan yrkeskompetens och erfarenhet som krävs för skötseln av dess uppgift.

10 §

Styrelsens verksamhet

Styrelsen ska välja beredningsutskott åtminstone för de utnämnings-, arvodes- och revisionsärenden som den behandlar. På beredningsutskottet för revisionsärenden och på

utskottets uppgifter och medlemmar tillämpas bestämmelserna om revisionskommittéer i 6 kap. 16 a §, med undantag av 1 mom. 3 punkten, 16 b § 2 mom. och 16 c–16 f § i aktiebolagslagen.

12 §

Särskilda behörighetsvillkor för ledningen

En juridisk person eller en minderårig eller den för vilken har förordnats en intressebevakare, vars handlingsbehörighet har begränsats eller som är försatt i konkurs, får inte vara ledamot av styrelsen eller förvaltningsrådet eller verkställande direktör. Bestämmelser om näringsförbuds inverkan på behörigheten finns i lagen om näringsförbud (1059/1985).

Minst hälften av medlemmarna i styrelsen och förvaltningsrådet samt verkställande direktören ska vara bosatta inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet, om inte Finansinspektionen beviljar undantag. Undantag får beviljas om det inte äventyrar en effektiv tillsyn över bolaget eller skötseln av det enligt sunda och försiktiga affärsprinciper.

Ordföranden för förvaltningsrådet och styrelseordföranden samt hälften av de övriga ledamöterna i dessa organ ska vara personer som inte är anställda hos eller verkställande direktör för

- 1) ett försäkringsbolag eller en försäkringsholdingsammanslutning,
- 2) ett kreditinstitut, ett finansiellt institut eller ett sådant holdingföretag enligt 1 kap. 15 § i kreditinstitutslagen som har bestämmande inflytande i ett kreditinstitut eller finansiellt institut,
- 3) ett fondbolag, ett fondföretag eller ett utländskt EES-fondbolag,
- 4) en AIF-förvaltare, en EES-AIF-förvaltare eller en tredjeländers AIF-förvaltare,
- 5) en sammanslutning som hör till samma koncern eller till samma i lagen om tillsyn över finans- och försäkringskonglomerat (699/2004) avsedda konglomerat som de sammanslutningar som avses i 1–4 punkten.

Av ledamöterna i förvaltningsrådet eller styrelsen får dock högst en tredjedel vara anställda eller verkställande direktör eller ledamot i förvaltningsrådet eller styrelsen i samma företag eller samma koncern eller i samma i lagen om tillsyn över finans- och försäkringskonglomerat avsett konglomerat.

Ordföranden för förvaltningsrådet eller styrelseordföranden får inte vara ledamot i förvaltningsrådet eller styrelsen för en sådan sammanslutning som avses i 3 mom.

Den som är ledamot i förvaltningsrådet eller styrelsen eller verkställande direktör för bolaget får inte vara ledamot i förvaltningsrådet eller styrelsen för ett annat arbetspensionsförsäkringsbolag eller Kevas verkställande direktör eller ledamot i Kevas fullmäktige eller styrelse.

På verkställande direktören tillämpas de behörighetsvillkor som anges i 3 mom. Verkställande direktören får inte vara revisor för en sådan sammanslutning som avses i 3 mom.

12 b §

Allmänna krav på företagsstyrningen

Ett arbetspensionsförsäkringsbolag ska ha ett med beaktande av arten och omfattningen av bolagets verksamhet tillräckligt och fungerande företagsstyrningssystem där ansvarsområdena är angivna och uppdelade och som gör det möjligt att iaktta sunda och försiktiga affärsprinciper i verksamheten samt säkerställer informationsgången inom bolaget. Arbetspensionsförsäkringsbolaget ska genom lämpliga åtgärder säkerställa kontinuiteten i verksamheten och att verksamheten bedrivs på ett systematiskt sätt i alla lägen, och i detta syfte ska bolaget ha en av styrelsen godkänd kontinuitetsplan.

Arbetspensionsförsäkringsbolaget ska ha tillräckliga förfaranden och av styrelsen godkända skriftliga verksamhetsprinciper för säkerställande av att bolagets verkställande direktör och

styrelseledamöter samt de personer som svarar för centrala funktioner uppfyller behörighetsvillkoren samt för intern kontroll, riskhanteringssystem, intern revision, ersättning och utläggning på entreprenad.

Bolagets styrelse ska årligen bedöma företagsstyrningssystemet, de skriftliga verksamhetsprinciperna och kontinuitetsplanen samt hålla dem uppdaterade.

12 j §

Finansinspektionens behörighet att meddela föreskrifter

Finansinspektionen får meddela närmare föreskrifter om

- 1) hur den interna kontrollen och riskhanteringen ska ordnas,
- 2) innehållet i insideranmälan och sättet att göra insideranmälan,
- 3) innehållet i arbetspensionsförsäkringsbolagens insiderregister och sättet att registrera uppgifter i insiderregistret,
- 4) de anmälningar som avses i 9 g § och 12 l §.

12 l §

Centrala funktioner

Arbetspensionsförsäkringsbolagets styrelse ska ange de centrala funktionerna. De som svarar för dessa centrala funktioner ska vara väl ansedda och ha god sakkunskap om arbetspensionsförsäkringsverksamhet samt ha den yrkeskompetens och erfarenhet som uppgiften kräver. God sakkunskap om arbetspensionsförsäkringsverksamhet samt den yrkeskompetens som uppgiften kräver kan skaffas inom skälig tid efter valet.

Vad som föreskrivs i 12 § 1 mom. tillämpas också på de personer som svarar för dessa centrala funktioner.

Arbetspensionsförsäkringsbolaget ska utan dröjsmål underrätta Finansinspektionen om förändringar som gäller de personer som svarar för centrala funktioner. I denna anmälan ska ges en redogörelse för hur personen uppfyller kraven enligt 1 och 2 mom.

Denna lag träder i kraft den _____ 20 ____ .
Lagens 9 b § 2 mom. och 12 l § träder dock i kraft först den 1 januari 2026.

2.

Lag

om ändring av lagen om Pensionsskyddscentralen

I enlighet med riksdagens beslut
fogas till lagen om Pensionsskyddscentralen (397/2006) en ny 12 §, i stället för den 12 § som upphävts genom lag 1111/2007, som följer:

12 §

Styrelsemedlemmarnas skadeståndsansvar

Styrelsemedlemmarna är skyldiga att ersätta skada som de i sitt uppdrag i strid med denna lag eller en förordning av statsrådet som utfärdats med stöd av denna lag eller annars uppsåtligen eller av oaktsamhet har orsakat Pensionsskyddscentralen.

Om jämkning av skadestånd samt om fördelning av skadeståndansvaret mellan två eller flera skadeståndsskyldiga gäller 2 och 6 kap. i skadeståndslagen (412/1974).

Denna lag träder i kraft den

20 .

Helsingfors den 21 november 2024

Statsminister

Petteri Orpo

Minister för social trygghet Sanni Grahn-Laasonen

1.

Lag

om ändring av lagen om arbetspensionsförsäkringsbolag

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om arbetspensionsförsäkringsbolag (354/1997) 9 e § 2 mom., 10 § 3 mom. samt 12, 12 b och 12 j §, sådana de lyder, 9 e § 2 mom. och 12 b § i lag 1046/2014, 10 § 3 mom. i lag 1125/2006, 12 § i lagarna 708/2004, 1125/2006, 524/2008 och 629/2014 samt 12 j § i lag 686/2019, och
fogas till 9 b §, sådan den lyder i lagarna 524/2008, 947/2016 och 686/2019, ett nytt 2 mom., varvid de nuvarande 2–5 mom. blir 3–6 mom., och till lagen en ny 12 l § som följer:

Gällande lydelse

4 kap.

Förvaltningsråd

9 b §

Förvaltningsråd

9 e §

Styrelseledamöter och ordförande

 Styrelseledamöterna ska vara väl ansedda och ha god sakkunskap om arbetspensionsförsäkringsverksamhet. I styrelsen ska det också finnas god sakkunskap om placeringsverksamhet.

Föreslagen lydelse

4 kap.

Förvaltningsråd

9 b §

Förvaltningsråd

Förvaltningsrådets ledamöter ska vara väl ansedda och i förvaltningsrådet ska det finnas sakkunskap om arbetspensionsförsäkringsverksamhet.

9 e §

Styrelseledamöter och ordförande

 Styrelseledamöterna ska vara väl ansedda och ha god sakkunskap om arbetspensionsförsäkringsverksamhet. I styrelsen *som helhet* ska det också finnas god sakkunskap om placeringsverksamhet *samt*

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse
annan sådan yrkeskompetens och erfarenhet
som krävs för skötseln av dess uppgift.

10 §

Styrelsens verksamhet

Styrelsen skall välja beredningsutskott åtminstone för de utnämnings-, arvodes- och revisionsärenden som den behandlar.

10 §

Styrelsens verksamhet

Styrelsen ska välja beredningsutskott åtminstone för de utnämnings-, arvodes- och revisionsärenden som den behandlar. *På beredningsutskottet för revisionsärenden och på utskottets uppgifter och medlemmar tillämpas bestämmelserna om revisionskommittéer i 6 kap. 16 a §, med undantag av 1 mom. 3 punkten, 16 b § 2 mom. och 16 c–16 f § i aktiebolagslagen.*

12 §

Särskilda behörighetsvillkor för ledningen

En juridisk person eller en minderårig eller den för vilken har förordnats en intressebevakare, vars handlingsbehörighet har begränsats eller som är försatt i konkurs, får inte vara ledamot av styrelsen eller förvaltningsrådet eller verkställande direktör. I lagen om näringsförbud (1059/1985) föreskrivs om ett näringsförbuds inverkan på behörigheten.

Minst hälften av medlemmarna i styrelsen och förvaltningsrådet samt verkställande direktören skall vara bosatta inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet, om inte Försäkringsinspektionen beviljar undantag. Undantag får beviljas om det inte äventyrar en effektiv tillsyn över bolaget eller skötseln av det enligt sunda och försiktiga affärsprinciper.

Ordföranden för förvaltningsrådet och styrelseordföranden samt två tredjedelar av de övriga ledamöterna i dessa organ ska vara personer som inte är anställda hos, verkställande direktör för eller ledamot i förvaltningsrådet eller styrelsen i *samma försäkringsbolag, något annat*

12 §

Särskilda behörighetsvillkor för ledningen

En juridisk person eller en minderårig eller den för vilken har förordnats en intressebevakare, vars handlingsbehörighet har begränsats eller som är försatt i konkurs, får inte vara ledamot av styrelsen eller förvaltningsrådet eller verkställande direktör. Bestämmelser om näringsförbuds inverkan på behörigheten finns i lagen om näringsförbud (1059/1985).

Minst hälften av medlemmarna i styrelsen och förvaltningsrådet samt verkställande direktören ska vara bosatta inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet, om inte *Finansinspektionen* beviljar undantag. Undantag får beviljas om det inte äventyrar en effektiv tillsyn över bolaget eller skötseln av det enligt sunda och försiktiga affärsprinciper.

Ordföranden för förvaltningsrådet och styrelseordföranden samt *hälften* av de övriga ledamöterna i dessa organ ska vara personer *som inte är anställda hos eller verkställande direktör för*

1) ett försäkringsbolag eller en försäkringsholdingsammanslutning,

Gällande lydelse

försäkringsbolag, en
försäkringsholdingsammanslutning, ett
kreditinstitut, ett finansiellt institut och inte
heller i ett sådant holdingföretag enligt 1 kap.
15 § i kreditinstitutslagen som har
bestämmande inflytande i ett kreditinstitut
eller finansiellt institut, och inte heller i ett
fondbolag, fondföretag, utländskt EES-
fondbolag, en AIF-förvaltare, en EES-AIF-
förvaltare eller en tredjeländers AIF-
förvaltare eller en sammanslutning som hör
till samma koncern eller till samma
konglomerat enligt lagen om tillsyn över
finans- och försäkringskonglomerat
(699/2004) som dessa.

Den som är medlem i förvaltningsrådet eller
styrelsen eller verkställande direktör för
bolaget får inte vara medlem i
förvaltningsrådet eller styrelsen för ett annat
arbetspensionsförsäkringsbolag.

I fråga om verkställande direktören
tillämpas behörighetsvillkoret enligt 3 mom.
med undantag för förbudet att vara medlem i
förvaltningsrådet eller styrelsen.
Verkställande direktören får inte vara revisor
för en sammanslutning som avses i 3 mom.

12 b §

Allmänna krav på företagsstyrningen

Ett arbetspensionsförsäkringsbolag ska ha
ett med beaktande av arten och omfattningen
av bolagets verksamhet tillräckligt och
fungerande företagsstyrningssystem där
ansvarsområdena är angivna och som gör det

Föreslagen lydelse

2) ett kreditinstitut, ett finansiellt institut
eller ett sådant holdingföretag enligt 1 kap. 15
§ i kreditinstitutslagen som har bestämmande
inflytande i ett kreditinstitut eller finansiellt
institut,

3) ett fondbolag, ett fondföretag eller ett
utländskt EES-fondbolag,

4) en AIF-förvaltare, en EES-AIF-
förvaltare eller en tredjeländers AIF-
förvaltare,

5) en sammanslutning som hör till samma
koncern eller till samma i lagen om tillsyn
över finans- och försäkringskonglomerat
(699/2004) avsedda konglomerat som de
sammanslutningar som avses i 1–4 punkten.

Av ledamöterna i förvaltningsrådet eller
styrelsen får dock högst en tredjedel vara
anställda eller verkställande direktör eller
ledamot i förvaltningsrådet eller styrelsen i
samma företag eller samma koncern eller i
samma i lagen om tillsyn över finans- och
försäkringskonglomerat avsett konglomerat.

Ordföranden för förvaltningsrådet eller
styrelseordföranden får inte vara ledamot i
förvaltningsrådet eller styrelsen för en sådan
sammanslutning som avses i 3 mom.

Den som är ledamot i förvaltningsrådet eller
styrelsen eller verkställande direktör för
bolaget får inte vara ledamot i
förvaltningsrådet eller styrelsen för ett annat
arbetspensionsförsäkringsbolag eller Kevas
verkställande direktör eller ledamot i Kevas
fullmäktige eller styrelse.

På verkställande direktören tillämpas de
behörighetsvillkor som anges i 3 mom.
Verkställande direktören får inte vara revisor
för en sådan sammanslutning som avses i 3
mom.

12 b §

Allmänna krav på företagsstyrningen

Ett arbetspensionsförsäkringsbolag ska ha
ett med beaktande av arten och omfattningen
av bolagets verksamhet tillräckligt och
fungerande företagsstyrningssystem där
ansvarsområdena är angivna och uppdelade

Gällande lydelse

möjligt att iaktta sunda och försiktiga affärsprinciper i verksamheten. Arbetspensionsförsäkringsbolaget ska genom lämpliga åtgärder säkerställa kontinuiteten i verksamheten och att verksamheten bedrivs på ett systematiskt sätt i alla lägen, och i detta syfte ska bolaget ha en av styrelsen godkänd kontinuitetsplan. Dessutom ska arbetspensionsförsäkringsbolaget ha av styrelsen godkända skriftliga verksamhetsprinciper för intern kontroll, riskhanteringssystem, intern revision, ersättning och utläggning på entreprenad.

Bolagets styrelse ska regelbundet bedöma företagsstyrningssystemet, de skriftliga verksamhetsprinciperna och kontinuitetsplanen.

Föreslagen lydelse

och som gör det möjligt att iaktta sunda och försiktiga affärsprinciper i verksamheten *samt säkerställer informationsgången inom bolaget*. Arbetspensionsförsäkringsbolaget ska genom lämpliga åtgärder säkerställa kontinuiteten i verksamheten och att verksamheten bedrivs på ett systematiskt sätt i alla lägen, och i detta syfte ska bolaget ha en av styrelsen godkänd kontinuitetsplan.

Arbetspensionsförsäkringsbolaget *ska ha tillräckliga förfaranden* och av styrelsen godkända skriftliga verksamhetsprinciper *för säkerställande av att bolagets verkställande direktör och styrelseledamöter samt de personer som svarar för centrala funktioner uppfyller behörighetsvillkoren samt* för intern kontroll, riskhanteringssystem, intern revision, ersättning och utläggning på entreprenad.

Bolagets styrelse ska årligen bedöma företagsstyrningssystemet, de skriftliga verksamhetsprinciperna och kontinuitetsplanen *samt hålla dem uppdaterade*.

12 j §

Finansinspektionens behörighet att meddela föreskrifter

Finansinspektionen får meddela närmare föreskrifter om

- 1) hur den interna kontrollen och riskhanteringen ska ordnas,
- 2) innehållet i insideranmälan och sättet att göra insideranmälan,
- 3) innehållet i arbetspensionsförsäkringsbolagens insiderregister och sättet att registrera uppgifter i insiderregistret,
- 4) de anmälningar som avses i 9 g §.

12 j §

Finansinspektionens behörighet att meddela föreskrifter

Finansinspektionen får meddela närmare föreskrifter om

- 1) hur den interna kontrollen och riskhanteringen ska ordnas,
- 2) innehållet i insideranmälan och sättet att göra insideranmälan,
- 3) innehållet i arbetspensionsförsäkringsbolagens insiderregister och sättet att registrera uppgifter i insiderregistret,
- 4) de anmälningar som avses i 9 g § *och 12 l §*.

12 l §

Centrala funktioner

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

Arbetspensionsförsäkringsbolagets styrelse ska ange de centrala funktionerna. De som svarar för dessa centrala funktioner ska vara väl ansedda och ha god sakkunskap om arbetspensionsförsäkringsverksamhet samt ha den yrkeskompetens och erfarenhet som uppgiften kräver. God sakkunskap om arbetspensionsförsäkringsverksamhet samt den yrkeskompetens som uppgiften kräver kan skaffas inom skälig tid efter valet.

Vad som föreskrivs i 12 § 1 mom. tillämpas också på de personer som svarar för dessa centrala funktioner.

Arbetspensionsförsäkringsbolaget ska utan dröjsmål underrätta Finansinspektionen om förändringar som gäller de personer som svarar för centrala funktioner. I denna anmälan ska ges en redogörelse för hur personen uppfyller kraven enligt 1 och 2 mom.

*Denna lag träder i kraft den 20 .
Lagens 9 b § 2 mom. och 12 l § träder dock
i kraft först den 1 januari 2026.*

2.

Lag

om ändring av lagen om Pensionsskyddscentralen

I enlighet med riksdagens beslut
fogas till lagen om Pensionsskyddscentralen (397/2006) en ny 12 §, i stället för den 12 § som
upphävts genom lag 1111/2007, som följer:

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

12 §

Styrelsemedlemmarnas skadeståndsansvar

Styrelsemedlemmarna är skyldiga att ersätta skada som de i sitt uppdrag i strid med denna lag eller en förordning av statsrådet som utfärdats med stöd av denna lag eller annars uppsåtligen eller av oaktsamhet har orsakat Pensionsskyddscentralen.

Om jämkning av skadestånd samt om fördelning av skadeståndsansvaret mellan två eller flera skadeståndsskyldiga gäller 2 och 6 kap. i skadeståndslagen (412/1974).

Denna lag träder i kraft den 20 .